

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl/fin

Ons kenmerk
2025-0000525178

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen
1. Brief aan Tweede Kamer
met bijlagen

Datum 12 januari 2026
Betreft Modernisering forfaits gebaseerd op de rente en
levensverwachting in de schenk- en erfbelasting

Geachte voorzitter,

Bijgaand treft u een afschrift van de brief modernisering forfaits gebaseerd op de rente en levensverwachting in de schenk- en erfbelasting en bijbehorende bijlagen die ik recent aan de Tweede Kamer heb verzonden. Kern van die brief is dat het kabinet modernisering van de forfaits wenselijk vindt zodat de forfaits een betere afspiegeling van de werkelijke levensverwachting en rente vormen. De actualisatie van deze forfaits is de eerste sinds 1980 en is in die zin een majeure wijziging. Het kabinet stelt voor om de geactualiseerde forfaits in de Successiewet 1956 op te nemen hetgeen ook een grotere betrokkenheid en verantwoordelijkheid van uw Kamer en de Tweede Kamer met zich brengt. Het kabinet zal wetgeving in de loop van 2026 gaan voorbereiden en de conceptwetgeving in internetconsultatie brengen. Daarmee wordt gekoerst op inwerkingtreding per 1 januari 2028. Dit past ook bij de breed gedeelde wens tot meer spreading van wetgeving en draagt bij aan een betere kwaliteit. Mocht deze brief aanleiding geven tot verdere gedachtewisseling, dan ben ik daartoe graag bereid.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën -
Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane,

Eugène Heijnen

> Retouradres POSTBUS 20201 2500 EE 'S-GRAVENHAGE

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Korte Voorhout 7
2511 CW 'S-GRAVENHAGE
POSTBUS 20201
2500 EE 'S-GRAVENHAGE
www.rijksoverheid.nl/fin

Ons kenmerk
2025-0000543973

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen

1. Toelichting papieren schenkingen en onzakelijke leningen
2. Rekenmethodiek en parameterkeuzes
3. Budgettaire bijlage
4. Analyse vruchtgebruik met of zonder vervreemdings- en verteringsbevoegdheid

Datum 12 januari 2026
Betreft Modernisering forfaits gebaseerd op de rente en levensverwachting in de schenk- en erfbelasting

Geachte voorzitter,

1. Inleiding

De Algemene Rekenkamer concludeerde in 2019 dat de informatievoorziening over en de onderbouwing van de forfaits in het belastingstelsel verbetering behoeft, en dat forfaits tijdig bijgesteld dienen te worden.¹ Dit gold volgens de Algemene Rekenkamer onder meer voor de forfaits gebaseerd op de rente en levensverwachting waarmee in de schenk- en erfbelasting genotsrechten en periodieke uitkeringen worden gewaardeerd. Vorig jaar heeft Deloitte in opdracht van het Ministerie van Financiën onderzocht op welke wijze deze forfaits gemoderniseerd kunnen worden. Mijn ambtsvoorganger heeft in zijn brief van 5 februari 2025 het advies uit het rapport Onderzoek Rekenforfaits van Deloitte om deze forfaits te actualiseren onderschreven, en toegezegd om op basis van het rapport een concreet moderniseringsvoorstel op te stellen en de Kamer daarover per brief in 2025 te informeren, met inbegrip van een mogelijk tijdspad voor aanpassing van de relevante regelgeving.² In deze brief informeer ik uw Kamer over het ambtelijk uitgewerkte moderniseringsvoorstel van de forfaits in de schenk- en erfbelasting (hierna: de forfaits). De actualisatie van deze forfaits zou de eerste zijn sinds 1980 en in die zin een majeure wijziging. Daarom lijkt het wenselijk dat beide Kamers ruimschoots de gelegenheid krijgen om op dit toegezegde moderniseringsvoorstel te reflecteren. Het toekomstig kabinet zou dan in de loop van 2026 wetgeving kunnen voorbereiden en de conceptwetgeving in internetconsultatie brengen. Aan het einde van de brief is een tijdspad geschetst waarin wordt gekoerst op inwerkingtreding per 1 januari 2028. Uiteraard is dit tijdspad afhankelijk van reflecties van de Kamer, internetconsultatie en of het komende kabinet hiermee verder wil gaan. Het moderniseringsvoorstel heeft betrekking op toekomstige verkrijgingen.

2. De rol van de forfaits binnen de schenk- en erfbelasting

¹ Kamerstukken II 2018/19, 32140, nr. 53. Rapport Forfaits in het belastingstelsel; Een overzicht van fiscale forfaits en hun bijdrage aan de uitvoerbaarheid van het belastingstelsel.

² Kamerstukken II 2024/25, 32140, nr. 224.

Op grond van de Successiewet 1956 (SW 1956) worden schenkingen in beginsel belast met schenkbelasting en erfenissen met erfbelasting. Dit geldt indien de schenking wordt verkregen van iemand die op het tijdstip van de schenking in Nederland woonde en voor erfenissen van een erflater die op het tijdstip van overlijden in Nederland woonde.³ De beide belastingen sluiten aan bij de waarde van de verkrijging op het tijdstip van schenking of overlijden. Daarom is het bij periodieke uitkeringen nodig om de contante waarde daarvan te bepalen op het moment van schenken of overlijden. De contante waarde wordt bepaald aan de hand van de forfaits. Met behulp van de forfaits kunnen de toekomstige inkomensstromen die voortvloeien uit een genotsrecht of periodieke uitkering op doelmatige wijze worden gekapitaliseerd. Ook bij de waardering van genotsrechten wordt een forfait gehanteerd. De onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van de forfaits.

Ons kenmerk
2025-0000543973

Tabel 1. Beknopt overzicht forfaits gebaseerd op rente en levensverwachting in de schenk- en erfbelasting

Forfait:	Voorbeeldsituatie waarin forfait wordt toegepast:
Waardering van vruchtgebruik of beperkte rechten en waardering van wat onder last van vruchtgebruik of beperkte rechten wordt verkregen (blote eigendom)	Als iemand overlijdt met achterlating van een echtgenoot en een of meer kinderen, is in beginsel de wettelijke verdeling van toepassing. Bij een wettelijke verdeling gaan alle bezittingen en schulden van de nalatenschap over op de langstlevende echtgenoot. De kinderen erven een vordering op de langstlevende. Afhankelijk van de hoogte van de rente die op de vorderingen wordt bijgeschreven, geniet de langstlevende een (fictief) vruchtgebruik van de vorderingen.
Waardering van periodieke uitkering afhankelijk van één of meer levens	De langstlevende partner verkrijgt een levenslange lijfrente-uitkering.
Waardering periodieke uitkering voor een bepaalde periode, eventueel levensafhankelijk	Het kleinkind verkrijgt bij overlijden van de grootouder een lijfrente-uitkering tot de meerderjarigheid.
Waardering van een erfpachtcanon	De overledene laat het voortdurend recht van erfpacht met betrekking tot een perceel grond met daarop een (vakantie)woning na.

De forfaits worden binnen de schenk- en erfbelasting vooral gebruikt in de situaties van erfrechtelijke (onderbedelings)vorderingen, om de contante waarde van het genotsrecht van de langstlevende van deze vorderingen op het moment van verkrijging te bepalen. Daarnaast speelt de rekenrente van 6% een rol bij zogenoemde "papier schenkingen" en de bepaling van de omvang van de schenking bij een "onzakelijke lening" aan een natuurlijk persoon. Dit licht ik hierna toe.

3. Noodzaak modernisering forfaits

De forfaits zijn sinds 1980⁴ niet meer aangepast en zijn toe aan modernisering. In de forfaits wordt namelijk nog uitgegaan van een rekenrente van 6%⁵, terwijl de marktrente sinds 1980 flink is gedaald (zie figuur 1). Ook de verwachte resterende levensduren waarmee wordt gerekend zijn door de gestegen levensverwachtingen gedateerd (zie figuur 1). Bij de herziening van de SW 1956 in 2010 bestond het voornemen de forfaits te actualiseren overeenkomstig de waardering in het Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001.⁶ De inkomstenbelasting kende destijds een percentage van 4% voor de waardering

³ Artikel 3 SW 1956 bevat voorts een woonplaatsfictie.

⁴ Besluit van 28 december 1979 tot wijziging van de Uitvoeringsbesluiten Successiewet 1956, vermogensbelasting 1964, omzetbelasting 1968 en belastingen van rechtsverkeer, *Stb.* 1979, 758.

⁵ Het gaat hierbij om een samengestelde rente van 6%. Bij een samengestelde rente wordt er rente gerekend over zowel de hoofdsom als reeds opgebouwde rente. Bij een enkelvoudige rente wordt er alleen rente gerekend over de hoofdsom.

⁶ Kamerstukken II 2008/09, 31930, nr. 3, p. 20. Artikelen 18 en 19 Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001.

van genotsrechten en periodieke uitkeringen; dat percentage bedraagt nog steeds 4%. Uiteindelijk is niet voor actualisatie van het percentage in de SW 1956 gekozen. Wel is toen vastgelegd dat vanaf 2010 voor de hoogte van de erfrechtelijke verkrijging maximaal 6% rente in aanmerking wordt genomen. Vóór 2010 kon dit op grond van jurisprudentie hoger dan 6% zijn.⁷ Deze uniforme normrente is toen gaan gelden voor alle situaties met waardering van genotsrechten en periodieke uitkeringen binnen de schenk- en erfbelasting. Deze keuze was ingegeven door de roep om een eenduidige en eenvoudig kenbare normrente tijdens de herziening van de schenk- en erfbelasting in 2010.⁸ Gelet op de conclusies van de Algemene rekenkamer in 2019 over de forfaits en de aanbevelingen in het onderzoek van Deloitte heeft het kabinet begin dit jaar dan ook aan uw Kamer voorgesteld om de forfaits te moderniseren zodat de waarde van verkrijgingen van genotsrechten en periodieke uitkeringen in de schenk- en erfbelasting weer aansluit bij actuele economische omstandigheden. Om de forfaits in de toekomst actueel te houden is een wettelijke periodieke actualisatie opgenomen in het moderniseringsvoorstel (zie bijlage 2 voor een uitgebreide toelichting op het moderniseringsvoorstel). Regelmatige actualisaties leiden tot minder grote wijzigingen van de belastingdruk dan een aanpassing eens in de zoveel jaar, en zijn daarmee ook beter uitlegbaar.

Ons kenmerk
2025-0000543973

Figuur 1 Rente is sinds 1980 flink gedaald (links) en de levensverwachting sterk toegenomen (rechts)

Bron: Centraal Planbureau (links), Centraal Bureau voor de Statistiek (rechts). De lange risicovrije rente betreft de rente op Duitse staatsobligaties met een looptijd van 10 jaar.

4. Toepassingen forfaits op erfrechtelijke (onderbedelings)vorderingen

Als een ouder overlijdt en daarbij een partner⁹ en een of meer kinderen achterlaat, is de wettelijke verdeling van de nalatenschap van toepassing, tenzij de erflater daarvan in een testament is afgeweken.¹⁰ Bij een wettelijke verdeling gaan alle bezittingen en schulden van de nalatenschap naar de langstlevende partner. De kinderen verkrijgen een vordering op de langstlevende, die in beginsel pas bij overlijden van de langstlevende opeisbaar is net als de eventuele rente. Deze vordering wordt een onderbedelingsvordering genoemd.¹¹ De langstlevende heeft een overbedelingsschuld gelijk aan de gezamenlijke waarde van de vorderingen. Een eventuele renteverplichting over deze schuld kan zowel door de erflater bij testament zijn bepaald, als door de langstlevende en de kinderen onderling zijn overeengekomen.¹² Bij het overlijden van de eerste ouder wordt voor de erfbelasting de erfrechtelijke verkrijging van de langstlevende vermeerderd met zijn of haar genot van de overbedelingsschuld. Dit genot wordt (fictief) vruchtgebruik genoemd. De forfaitaire waarde van dit fictief vruchtgebruik hangt af van de vraag of er een rente wordt berekend over de overbedelingsschuld en zo ja, de hoogte van die rente en de leeftijd van de langstlevende:

⁷ Artikel 9 SW 1956.

⁸ Kamerstukken I 2009/10, 31390, F, p 3. ([link](#)).

⁹ Echthout of geregistreerde partner.

¹⁰ De wettelijke verdeling geldt ook (bij afwezigheid van een testament) indien de langstlevende partner niet de ouder van de kinderen is. Dit speelt bijvoorbeeld na een echtscheiding of overlijden van de oorspronkelijke partner en ouder van de kinderen. Daarnaast geldt de wettelijke verdeling als de langstlevende ouder een nieuwe partner heeft en de erfgenamen van deze ouder niet dezelfde zijn als de erfgenamen van de eerst overleden ouder.

¹¹ Voor box 3 blijven de onderbedelingsvorderingen van de kinderen en de daartegenover staande schuld van de langstlevende buiten beschouwing op grond van artikel 5.4 Wet IB 2001.

¹² Een renteovereenkomst tussen langstlevende en de kinderen wordt op grond van artikel 1, lid 3, SW 1956 gevolgd indien deze binnen de aangifte termijn erfbelasting is overeengekomen.

overbedelingsschuld x (verschil tussen het forfaitaire
vruchtgebruikpercentage en het toepasselijke rentepercentage) x
leeftijdsafhankelijke kapitalisatiefactor^{13, 14}

Er kan onderscheid gemaakt worden naar drie situaties. In de eerste situatie is er geen rente van toepassing. In dat geval heeft de langstlevende het (fictief) vruchtgebruik van de overbedelingsschuld. Hierna vindt u een voorbeeld bij deze situatie:

Voorbeeld 1

ouders zijn gehuwd in algehele gemeenschap van goederen. Ouder A overlijdt in 2025 met achterlating van echtgenote B (64 jaar) en twee kinderen. Ouder A heeft geen testament opgemaakt, zodat de wettelijke verdeling van toepassing is. Op de overlijdensdatum bedraagt de netto omvang van de huwelijksgoederengemeenschap € 600.000. De nalatenschap bedraagt de helft daarvan. De nalatenschap van ouder A bedraagt dus € 300.000 waarvan ouder B en elk kind ieder voor een gelijk deel erfgenaam zijn (€ 100.000). De twee kinderen krijgen hun erfdeel in de vorm van een vordering op ouder B, die in beginsel pas opeisbaar is bij haar overlijden. B en de kinderen komen geen rente overeen waardoor B geen rente over de vorderingen is verschuldigd. Ouder B heeft dus het fictief vruchtgebruik van de overbedelingsschuld. De jaarlijkse waarde van dit fictief vruchtgebruik wordt gesteld op 6% van € 200.000. Ouder B wordt geacht genot te hebben tot haar overlijden. Aan de hand van de leeftijdsafhankelijke kapitalisatiefactor wordt forfaitair vastgesteld wat de totale gekapitaliseerde waarde van het fictief vruchtgebruik is. De kapitalisatiefactor voor een 64-jarige bedraagt 10.¹⁵ De waarde van het fictieve vruchtgebruik van de vordering van elk van de kinderen bij ouder B is daarom 6% van € 100.000 maal de kapitalisatiefactor van 10, dus een fictief vruchtgebruik ter waarde van € 60.000. Voor de erfbelasting bedraagt de verkrijging van ouder B € 220.000 (€ 100.000 plus twee maal € 60.000). Dit is lager dan de partnervrijstelling van € 804.698 zodat ouder B over haar eigen verkrijging geen erfbelasting is verschuldigd. Voor de erfbelasting bedraagt de verkrijging van elk kind € 40.000 (€ 100.000 minus € 60.000). De erfbelasting daarover is € 1.451 (= € 40.000 minus de kindvrijstelling € 25.490 (2025) = € 14.510 maal het tarief van 10%). Stel vervolgens dat ouder B twintig jaar later overlijdt en diens nalatenschap € 600.000 bedraagt. De schuld van B aan de kinderen komt in mindering op de nalatenschap. Die schuld bedraagt per kind € 100.000. Ieder kind is dan per saldo erfbelasting verschuldigd over de verkrijging van € 200.000 minus de kindvrijstelling van € 25.490 (€ 200.000 – € 25.490 = € 174.510). Hiervan valt € 54.197 in de eerste schijf en wordt belast tegen 10%, en € 20.313 valt in de tweede en hoogste schijf en wordt belast tegen 20%. De erfbelasting van ieder kind bij het overlijden van ouder B bedraagt daarmee € 19.482.

In de tweede situatie is de langstlevende een rente verschuldigd aan de kinderen die gelijk is aan het percentage van 6% uit het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956. Er is voor de erfbelasting dan geen sprake van vruchtgebruik en in dit geval wordt voor de waarde van de onderbedelingsvordering voor de kinderen

¹³ De kapitalisatiefactor is de som van het product tussen de contantewaardefactoren en de cumulatieve overlevingskansen. Zie bijlage 2 voor een nadere toelichting.

¹⁴ Vergelijk HR 11 juli 1989, ECLI:NL:HR:1989:ZC4084, BNB 1989/260.

¹⁵ Artikel 5 Uitvoeringsbesluit SW 1956.

uitgegaan van 100% van de nominale waarde. Hierna vindt u een voorbeeld bij deze situatie:

Ons kenmerk
2025-0000543973

Voorbeeld 2

de situatie is gelijk aan die in voorbeeld 1, behalve dat B en de kinderen bij het overlijden van ouder A 6% rente overeenkomen. Deze rente is in beginsel pas opeisbaar bij het overlijden van B en hoeft niet jaarlijks door haar te worden betaald aan de kinderen. In het geval van deze situatie is er op basis van jurisprudentie geen sprake van fictief vruchtgebruik bij B en is bij het eerste overlijden zowel bij de langstlevende als bij elk van de kinderen sprake van een verkrijging van € 100.000 voor de erfbelasting. Dat betekent dat elk kind over de verkrijging van ouder A € 7.451 (= 10% maal (€ 100.000 minus de vrijstelling van € 25.490)) betaalt. Dat is € 6.000 meer dan bij het overlijden van ouder A in voorbeeld 1. Stel dat ouder B nog twintig jaar leeft (niet onrealistisch als ouder B 64 jaar was op moment van overlijden van ouder A), dan zijn bij het overlijden van B de vorderingen aangegroeid met 6% rente tot ruim € 320.000 per vordering. De twee vorderingen samen zijn hoger dan de nalatenschap van B van € 600.000, zodat de kinderen bij het overlijden van B geen erfbelasting zijn verschuldigd. Dat is bijna € 20.000 minder dan dat elk kind in voorbeeld 1 zou moeten betalen.

In de derde situatie wordt een rente overeengekomen die lager is dan 6%. Hierna vindt u een voorbeeld bij deze situatie:

Voorbeeld 3

de situatie is gelijk aan die in voorbeeld 1, behalve dat B en de kinderen 2% rente overeenkomen. Er is dan sprake van een vruchtgebruik voor de langstlevende. De waarde van het fictieve vruchtgebruik van de vordering van elk van de kinderen bij ouder B is dan 4% (=6%-2%) van € 100.000 maal de kapitalisatiefactor van 10, dus een fictief vruchtgebruik ter waarde van € 40.000. Voor de erfbelasting bedraagt de verkrijging van ouder B € 180.000 (€ 100.000 plus twee maal € 40.000). Dit is lager dan de partnervrijstelling van € 804.698 zodat ouder B over haar eigen verkrijging geen erfbelasting is verschuldigd. Voor de erfbelasting bedraagt de verkrijging van elk kind € 60.000 (=€ 100.000 - € 40.000). De erfbelasting daarover is € 3.451 (= (€ 60.000 - € 25.490) * 10%). Stel vervolgens dat ouder B twintig jaar later overlijdt, dan zijn bij het overlijden van B de vorderingen aangegroeid met 2% rente tot € 148.595 per vordering. Ieder kind is erfbelasting verschuldigd over de verkrijging van € 151.405 (= (€ 600.000 - € 302.810) / 2). De erfbelasting per kind bedraagt € 12.592 (= (€ 151.405 - € 25.490) * 10%).

Uit deze voorbeelden blijkt duidelijk het voordeel van een hoge rekenrente. Rentedragende onderbedelingsvorderingen zijn een manier om de nalatenschap van de langstlevende in de toekomst voor de kinderen te verkleinen aangezien de rente die niet tijdens het leven door de langstlevende ouder is betaald, een schuld in diens nalatenschap vormt en op die manier de erfbelasting van de kinderen drukt. Hoe hoger de wettelijke normrente des te groter het drukkend effect. De huidige normrente van 6% is ten opzichte van de huidige markttrentes dermate hoog dat deze estateplanning door middel van rentedragende onderbedelingsvorderingen erg aantrekkelijk maakt. In de praktijk wordt dan ook vaak een rente in een testament bepaald of overeengekomen. In 2021 was bij

circa 23.500 nalatenschappen waarvoor aangifte erfbelasting is gedaan sprake van een of meer onderbedelingsvorderingen. In bijna 40% van deze nalatenschappen werd rente in rekening gebracht. Daarbij geldt: hoe hoger de verkrijging, des te lonender het is om een rente in rekening te brengen bij het overlijden van de eerste partner. De praktijk laat zien dat vermogenden inderdaad vaker kiezen voor een renteovereenkomst (zie onderstaande tabel 2).

Ons kenmerk
2025-0000543973

Tabel 2 Verdeling renteloze en rentedragende onderbedelingsvorderingen 2021

Saldo nalatenschap eerststervende partner	Renteloze vordering	Rentedragende vordering
€ 0 – € 100.000	67%	33%
€ 100.000 - € 500.000	62%	38%
€ 500.000 - € 1.000.000	47%	53%
€ 1.000.000 - € 5.000.000	39%	61%
> € 5.000.000	13%	87%

5. Voorstel modernisering forfaits in de schenk- en erfbelasting

Het lijkt wenselijk om vast te houden aan de huidige praktijk om met behulp van een forfait de contante waarde van een genotsrecht of periodieke uitkering te bepalen. Het alternatief waarin aan iedere belastingplichtige gevraagd wordt om zelf een ingewikkelde actuariële berekening te maken zou erg belastend zijn voor zowel de belastingplichtige als voor de Belastingdienst. De forfaits zorgen voor een eenvoudige en daarmee doelmatige belastingheffing. De forfaits zijn wel aan modernisering toe, omdat de laatste aanpassing uit 1980 dateert. Een duidelijke onderbouwing van de hoogte van forfaits en het accuraat houden van de forfaits maken deel uit van het moderniseringsvoorstel. Daarmee wordt bijgedragen aan de rechtvaardigheid en effectiviteit van de forfaits. Deze paragraaf bevat de onderbouwing van de modernisering. Toegelicht wordt op welke wijze de levensverwachting en rente gemoderniseerd worden en naar de toekomst toe actueel gehouden worden. In bijlage 2 wordt het moderniseringsvoorstel nader onderbouwd.

Levensverwachting

De huidige forfaits zijn naar alle waarschijnlijkheid gebaseerd op de periodetafels¹⁶ van het CBS. In lijn met de aanbeveling in het rapport van Deloitte wordt voorgesteld om de verwachte resterende levensduur per leeftijd te baseren op de prognosetafels van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) en uit te gaan van een sekseneutrale levensverwachting.¹⁷ Prognosetafels houden in tegenstelling tot periodetafels wel rekening met de toekomstige ontwikkeling in de sterfte, en bieden daarmee een betere benadering van de resterende levensduur. Het AG publiceert een keer in de twee jaar prognosetafels.

Rekenrente

Uit de historie van de forfaits kan niet worden opgemaakt bij welke rente voor de rekenrente is aangesloten. In de jurisprudentie is verschillende keren de rente op

¹⁶ Een periodetafel kijkt naar de historische, gerealiseerde sterfte over een periode.

¹⁷ Een onderscheid naar mannen en vrouwen is bovendien juridisch niet goed te verdedigen.

Nederlandse staatsobligaties gehanteerd.¹⁸ De rente op Nederlandse staatsobligaties wordt vaak als een invulling van de risicovrije rente beschouwd. Voorgesteld wordt om voor de rekenrente uit te gaan van de risicovrije rente. Daarmee wordt onderkend dat de langstlevende partner vanwege de nauwe familieband er doorgaans voor zal willen zorgen dat de vordering bij zijn of haar overlijden volledig voldaan kan worden. Een risicovrije rente houdt geen rekening met het feit dat er geen 100% zekerheid bestaat dat het kind de vordering (eventueel met rente vermeerderd) zal ontvangen noch met het moment waarop. Met dit denkbare wanbetalingsrisico is geen rekening gehouden. Door het ontbreken van een zakelijke markt voor onderbedelingsvorderingen valt een dergelijk wanbetalingsrisico niet te kwantificeren. De risicovrije rente wordt benaderd door uit te gaan van de Ultimate Forward Rate (UFR) rentetermijnstructuur die De Nederlandsche Bank (DNB) maandelijks publiceert. De UFR betreft de prijs waartegen de eenjaarsrente voor de lange termijn kan worden vastgezet. Op basis van onder andere dit uitgangspunt en van markttrentes kan een disconterings- of rentecurve worden afgeleid voor alle looptijden. Pensioenfondsen en verzekeraars gebruiken de DNB UFR-rentetermijnstructuur bij het waarderen van hun verplichtingen.

Ons kenmerk
2025-0000543973

Onderbedelingsvorderingen lopen tot aan het overlijden van de langstlevende en deze looptijd is dus voor elke onderbedelingsvordering verschillend. Om die reden heeft Deloitte voorgesteld om verschillende looptijden (volledige rentetermijnstructuur) te verwerken in de forfaits. Er wordt echter afgezien van het rekenen met looptijdafhankelijke rentes. De rentetermijnstructuur kan namelijk (sterk) wijzigen. Als met *looptijdafhankelijke* rentes gerekend wordt dan kan het belastingdrukverschil tussen langstlevende partners met verschillende leeftijden op het actualisatiemoment sterk wijzigen. Dat zou leiden tot onbegrip en minder acceptatie van het forfait. Bovendien maakt het rekenen met looptijdafhankelijke rentes de toepassing van de forfaits complexer. De hoogte van de rente gaat naast het kalenderjaar van overlijden dan ook afhangen van de leeftijd van de langstlevende partner. Voorgesteld wordt om voor de rekenrente uit te gaan van de risicovrije rente die hoort bij een looptijd van negen jaar. Uit aanslaggegevens erfbelasting over de jaren 2017 tot en met 2021 blijkt namelijk dat de mediane duur van een onderbedelingsvordering negen jaar bedraagt.¹⁹

De rente kan van jaar op jaar sterk wijzigen. Bovendien werkt de hoogte van de rente sterk door in de hoogte van de forfaits en daarmee in de hoogte van de schenk- en erfbelasting. Sterke verschillen in belastingdruk tussen overlijdens die plaatsvinden net voor en na een actualisatiemoment zijn onwenselijk. Dat zou leiden tot onbegrip en minder acceptatie van het forfait. Daarom wordt voorgesteld om de rekenrente jaarlijks te actualiseren met een voortschrijdend gemiddelde van de risicovrije rente. De referentieperiode waarover het gemiddelde wordt berekend bedraagt vijf jaar en schuift elk jaar een jaar op. De combinatie van middeling en jaarlijks actualiseren zorgt voor de meest stapsgewijze wijzigingen van de rekenrente. Veel minder frequent actualiseren brengt het risico met zich mee dat de aanpassing van de rekenrente groter is met

¹⁸ Om te bepalen of sprake was van een genot in de zin van artikel 10 SW 1956 sloot gerechtshof Amsterdam onder het recht van voor 2010 aan bij een aanmerkelijk verschil tussen de overeengekomen rente en de rente op Nederlandse staatsobligaties, BNB 1989/268 en BNB 1989/131.

¹⁹ De duur van een onderbedelingsvordering kan worden afgeleid uit de aangifte erfbelasting op basis van de overlijdensdatum van de erflater en de overlijdensdatum van een eventueel eerdere partner van de erflater. Deze laatste overlijdensdatum wordt uitgevraagd bij het onderdeel over eventuele onderbedelingsvorderingen die in mindering gebracht moeten worden op de bezittingen van de erflater.

sterkere verschillen in belastingdruk tot gevolg tussen overlijdens vóór en na actualisatie. Om die reden wordt het advies van Deloitte om eens per 10 jaar te actualiseren niet gevolgd. Een middelingsperiode van vijf jaar is korter dan de voorgestelde 10-jaars periode door Deloitte. Vijf jaar lijkt voldoende om de sterkste fluctuaties in de rente uit te middelen (zie bijlage 2). Hoe korter de middelingsperiode des te minder er met gedateerde rentes wordt gerekend en des te beter aangesloten wordt bij de economische actualiteit. Gedurende de hele looptijd van de vordering wordt gerekend met dezelfde rekenrente, namelijk de rekenrente van het kalenderjaar waarin de vordering is ontstaan. Latere rekenrentes zijn dus niet van toepassing op al lopende vorderingen.

Ons kenmerk
2025-0000543973

Het rapport van Deloitte bevat verder de aanbeveling om in de forfaits in de schenk- en erfbelasting onderscheid te maken tussen vruchtgebruik met en zonder verterings- en vervreemdingsbevoegdheid.²⁰ Net als mijn ambtsvoorganger begrijp ik de argumentatie voor het maken van dit onderscheid, maar uit de inmiddels verrichte analyse blijkt dat een dergelijk onderscheid in de (uitvoerings)praktijk niet goed te maken valt en dat klassieke vruchtgebruiken in de praktijk relatief weinig voorkomen. Deze toegezegde aanvullende analyse is opgenomen in bijlage 4.

Toepassingsbereik

De gemoderniseerde forfaits zullen van toepassing zijn op de onderbedelingsvorderingen, en de andere situaties zoals genoemd in tabel 1, en op de normrente voor papieren schenkingen. Daarnaast is mijn voornemen om de onzakelijke lening uit te sluiten van de toepassing van het forfait, er zal worden bekeken welke waarderingswijze het meest geschikt is voor deze schenkingen. In bijlage 1 wordt dieper op papieren schenkingen en onzakelijke leningen ingegaan.

Een onzakelijke lening is een lening die een zodanig debiteurenrisico draagt dat onafhankelijke derden de lening niet zouden verstrekken, ongeacht welke rente zou worden vergoed. De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 4 april 2024²¹ overwogen dat het verstrekken van een onzakelijke lening een schenking voor de SW 1956 kan inhouden waarbij het vruchtgebruikforfait toegepast moet worden. Dat betekent dat slechts schenkbelasting verschuldigd is over het verschil tussen het vruchtgebruikforfait van 6% en de afgesproken rente, terwijl de bevoordeling voor de begiftigde in feite veel groter is vanwege het risico dat de schenker (verstrekker van de onzakelijke lening) loopt. Mijn voornemen is daarom om de onzakelijke lening uit te sluiten van de toepassing van het forfait. Er zal nog worden bekeken welke waarderingswijze het meest geschikt is voor deze schenkingen.

De papieren schenking is een vorm van estateplanning. Papieren schenkingen zijn een manier om bij leven vermogen – ook als dat illiquide is zoals overwaarde op de eigen woning – te schenken om zo de progressie binnen de schenk- en erfbelasting te beperken en soms zelfs te vermijden. Indien de schenking is vastgelegd in een notariële akte²², verlaagt deze voor de erfbelasting de

²⁰ Kamerstukken II 2024/25, 32140, nr. 224, paragraaf 2.4.3.

²¹ HR 4 april 2024, ECLI:NL:HR:2024:518.

²² Volgens de [Wet op het centraal testamentenregister](#) worden notariële akten die een schenkingsovereenkomst of andere giften bevatten met de strekking dat zij pas na het overlijden van de schenker of gever zullen worden

nalatenschap onder de voorwaarde dat de schenker jaarlijks 6% aan rente over de schuld vergoedt. In dit voorstel wordt de gemoderniseerde rekenrente toegepast als normrente voor papieren schenkingen.

Ons kenmerk
2025-0000543973

6. Modernisering door aanpassing van de wet met overgangsrecht en periodieke actualisatie

Modernisering door aanpassing van de wet met jaarlijkse actualisatie

Destijds heeft de wetgever ervoor gekozen om de forfaits niet in de wet maar in een uitvoeringsbesluit op te nemen. De gedachte hierbij was dat het zo makkelijker zou zijn om de forfaits aan te passen naar de stand van de conjunctuur.²³ Ondanks dit geboden "gemak" zijn de forfaits na 1980 niet geactualiseerd, terwijl de economische omstandigheden wel zijn gewijzigd. Om een situatie van gedateerde forfaits in de toekomst te voorkomen geniet het de voorkeur om de forfaits in de SW 1956 op te nemen en deze in de toekomst actueel te houden door een jaarlijks actualisatiemechanisme (formule in de wet).

Overgangsrecht

In het rapport van Deloitte wordt ingegaan op de vraag of overgangsrecht wenselijk is voor heffing die plaatsvindt na invoering van de nieuwe rekenforfaits, maar afhangt van schenkingen of erfenissen die vóór invoering hebben plaatsgevonden. Principieel is er volgens het rapport geen bezwaar tegen onmiddellijke werking, want het gaat bijvoorbeeld om de aftrek van schulden in een nog open te vallen nalatenschap (de nalatenschap van de langstlevende, waarin onderbedelingsvorderingen schulden vormen). Voor die situatie zou de nieuwe rekenrente zonder nadere regeling van toepassing zijn. Dat zou bijvoorbeeld inhouden dat voor de nalatenschap van een langstlevende een knip moet worden gemaakt tussen de periodes voor en na de modernisering. De eerste periode is dan vanaf het overlijden van de eerste ouder tot de modernisering van de forfaits waarin werd uitgegaan van de 6% rekenrente. De tweede periode is vanaf de modernisering tot het overlijden van de langstlevende, waarover gerekend wordt met de nieuwe rekenrente. In het verlengde daarvan zou bij elke actualisatie weer een knip moeten worden gemaakt. Een verdergaand alternatief is om bij het overlijden van de langstlevende uitsluitend uit te gaan van de nieuwe rekenrente. Het lijkt wenselijk om niet te kiezen voor onmiddellijke werking en de in het verleden gemaakte keuzes bij reeds opengevallen nalatenschappen – zoals door het overlijden van de eerst overleden ouder – te respecteren. Doordat de forfaits sinds 1980 niet meer zijn aangepast, kan het niet respecteren leiden tot een hogere belastingdruk bij het overlijden van de langstlevende terwijl er geen handelingsperspectief is. Daarnaast speelt de wens om uitvoeringstechnische problemen te voorkomen een rol. Daarom zal overgangsrecht worden voorgesteld. Hierdoor is de nieuwe rekenrente bij het overlijden van de langstlevende niet van toepassing als het eerste overlijden heeft plaatsgevonden voordat de nieuwe forfaits zijn ingevoerd, bijvoorbeeld bij overbedelingsschulden voortkomend uit het eerste overlijden. De eenmalige modernisering en de jaarlijkse actualisaties zijn niet relevant voor oude gevallen, daarop blijft het forfait van toepassing dat gold op het moment van het belastbare feit – de schenking of overlijden.

uitgevoerd (schenking op papier) ingeschreven in het CTR. Als de schenker jaarlijks 6% aan rente over de schuld vergoedt is bij diens overlijden ook geen sprake van een fictieve verkrijging als bedoeld in artikel 10 SW.

²³ Vgl. *Kamerstukken II* 1948, 915, nr. 3, p. 22.

7. Gevolgen modernisering forfaits

De voorgestelde modernisering van de forfaits in de schenk- en erfbelasting heeft gevolgen voor burgers, voor de uitvoering en budgettaire gevolgen en verdelingseffecten. Naar verwachting krijgt een relatief beperkt aantal nalatenschappen (11%) te maken met een stijging van de erfbelasting. Deze gevolgen worden besproken in deze paragraaf. Deze paragraaf valt uiteen in drie delen, namelijk:

1. de gevolgen voor burgers en het handelingsperspectief van de burger
2. de gevolgen voor uitvoerbaarheid voor dienstverleners zoals notarissen en belastingadviseurs en voor de Belastingdienst
3. budgettaire aspecten

1. *Perspectief van de burger*

Erfbelasting speelt op enkele momenten in het leven van een burger. Gelet op het voorstel in deze brief om overgangsrecht te treffen worden burgers niet geraakt in de afwikkeling van reeds onstane onderbedelingsvorderingen en anderszins opengevallen nalatenschappen. Wel kunnen verkrijgers van een erfenis of schenking vanaf het jaar van invoering van de modernisering van de forfaits te maken krijgen met een andere druk van schenk- en erfbelasting dan nu het geval is (zie 3). Vanuit het oogpunt van handelingsperspectief is het wenselijk om ruim de tijd te nemen voordat de gemoderniseerde forfaits van kracht worden, zodat burgers de gelegenheid hebben om kennis te nemen van de aanpassingen en hun plannen aan te passen. Goede communicatie kan helpen om vragen te beantwoorden en onduidelijkheden weg te nemen. Naar verwachting zijn veel testamenten op het punt van rente al flexibel vormgegeven – in de zin dat wordt verwezen naar het in het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956 (UB SW 1956) genoemde percentage – zodat er voor die testamenten geen noodzaak tot aanpassing is. Duidelijk is dat rentedragende onderbedelingsvorderingen door het lagere vruchtgebruikpercentage minder fiscaal voordeel bieden. Dit is het logische gevolg van het streven om de forfaits beter aan te laten sluiten bij de huidige economische omstandigheden.

2. *Uitvoerbaarheid*

De eerste gevolgen voor de uitvoerbaarheid van de modernisatie van de rekenforfaits voor de Belastingdienst zijn in kaart gebracht. Het aanpassen van de huidige rekenforfaits in de schenk- en erfbelasting vereist onder meer acties bij Informatievoorziening (IV) ten aanzien van de berekeningen en bij Activiteitengroep (AG) ten aanzien van (digitale) aangifteformulieren, aanslagen, teksten op de site van de Belastingdienst, brieven en rekentools. Er heeft een voorlopige inschatting plaatsgevonden naar de impact van het aanpassen van de huidige rekenforfaits bij IV en AG.

De impact is afhankelijk van de vraag of uitsluitend de *waarden* in de artikelen 5 tot en met 10 UB SW 1945 worden gewijzigd (normenaanpassing) of dat ook de indeling van de *staffeltabellen* van deze artikelen wordt gewijzigd (staffelaanpassing).

Als de waarden in de artikelen 5 tot en met 10 UB SW 1956 (normenaanpassing) worden gewijzigd, heeft dat gevolgen voor:

- diverse berekeningen in de digitale aangifte erfbelasting;
- de toelichting bij de aangifte schenkbelasting (pdf) en de digitale helpteksten;
- de toelichting bij de aangifte erfbelasting (pdf) en de digitale helpteksten;
- verschillende pagina's op de Belastingdienstwebsite;
- mogelijk ook het belscript van de BelastingTelefoon.

Ons kenmerk
2025-0000543973

Een normenaanpassing betreft een parameteraanpassing met weinig of geen impact voor de IV en AG (schatting: respectievelijk geen impact en 15 dagen). De parameterwaarden moeten uiterlijk op 1 december van het jaar voorafgaand (t-1) bekend zijn om deze per 1 januari van het volgende jaar in de systemen van de Belastingdienst verwerkt te hebben.

Als ook staffelaanpassingen zouden plaatsvinden, dus het toevoegen, verwijderen of aanpassen van rijen en kolommen in de tabellen, vergt dit meer IV-capaciteit. Een staffelaanpassing zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat in artikel 5 UB SW 1956 de kapitalisatiefactor standaard per vijf jaar zou worden bepaald. Nu geldt dat al voor de langstlevende vanaf 50 jaar, maar voor de langstlevende jonger dan 50 jaar is de kapitalisatiefactor per tien jaar bepaald.²⁴ Een staffelaanpassing is een structuuraanpassing. De geschatte eenmalige IV-impact komt neer op ongeveer 150 IV-dagen (met een marge van 50%) en voor toekomstige wijzigingen 20 IV-dagen per wijziging. Voor AG is de geschatte impact 20 dagen. Voor een structuuraanpassing moeten de specificaties voor het belastingjaar t bekend zijn, op 1 maart van het jaar voorafgaand (t-1). Bij een beoogde inwerkingtreding op 1 januari 2028, dienen de specificaties voor de structuuraanpassing dus op 1 maart 2027 bekend te zijn.

Naar verwachting zijn de gevolgen voor de dienstverleners zoals notarissen en belastingadviseurs in beginsel relatief beperkt hoewel de wijzigingen ingrijpender zijn dan bijvoorbeeld een tariefwijziging. Met name kunnen er gevolgen zijn voor estateplanning en bij het opstellen en aanpassen van testamenten.

3. Budgettaire aspecten

De gemoderniseerde rekenrente per 1-1-2028 wordt op basis van de huidige renteverwachtingen geraamd op 3%.²⁵ Na inwerkingtreding van de modernisering krijgt een relatief beperkt aantal nalatenschappen te maken met een stijging van de erfbelasting; naar schatting neemt bij 11% van alle nalatenschappen²⁶ de erfbelasting toe, bij oftewel het eerste dan wel bij het tweede overlijden bij onderbedelingsvorderingen. Naar verwachting bedraagt de mediane stijging van de belastingdruk binnen deze groep 0,6 procentpunt- bij het eerste overlijden, en bij het tweede overlijden 1,2 procentpunt. De modernisering leidt naar verwachting tot een structurele budgettaire opbrengst op transactiebasis van € 196 miljoen (tabel 3). De opbrengst is lastenrelevant. De forfaits zijn lange tijd niet geactualiseerd. Door de forfaits nu te moderniseren en actueel te houden wijzigt het staand beleid. Toekomstige actualisaties zijn niet lastenrelevant, omdat deze voortvloeien uit de huidige keuze om de forfaits te moderniseren en in de

²⁴ Artikel 5 UB SW 1956.

²⁵ Gebaseerd op CPB-ramingen voor de lange rente in het eurogebied (cMEV26). De rekenrente moet voor modernisering van de forfaits worden geactualiseerd, net als de levensverwachting.

²⁶ Het gros van de langstlevende partners krijgt naar verwachting niet te maken met een stijging van de erfbelasting. Bij het verkrijgen van een nabestaandenpensioen wordt de partnervrijstelling (€ 804.698 in 2025) verlaagd met de contante waarde van de toekomstige stroom aan pensioenuitkeringen. De partnervrijstelling kent echter een minimum (€ 207.886 in 2025) waardoor die verlaging begrensd is. De contante waarde wordt aan de hand van de forfaits berekend en wijzigt ook bij herijking. Door de lagere rekenrente wordt het nabestaandenpensioen hoger gewaardeerd waardoor de partnervrijstelling lager wordt dan nu. Dit effect is meegenomen in de doorrekeningen, maar heeft een beperkt effect op de uitkomsten.

toekomst actueel te houden. Het lastenrelevante effect is de vlakke reeks met dezelfde netto-contante-waarde (tabel 4). Voor een uitgebreide toelichting van de budgettaire effecten wordt verwezen naar de budgettaire bijlage (bijlage 3).

Ons kenmerk
2025-0000543973

Tabel 3 budgettaire effect (transactiebasis, mln euro, + is saldoverbeterend)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelingsvorderingen	0	0	0	0	2	133	2067
Papieren schenkingen	18	11	12	14	16	51	2074
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028
TOTAAL	18	22	24	26	30	196	2074

Tabel 4 lastenrelevant effect (mln euro)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelingsvorderingen	0	97	97	97	97	97	2028
Papieren schenkingen	0	37	37	37	37	37	2028
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028
TOTAAL	0	146	146	146	146	146	2028

Nalatenschappen

Het moderniseren van de forfaits leidt bij nalatenschappen naar verwachting tot een structurele budgettaire opbrengst op transactiebasis van € 153 miljoen. Het overgrote deel van deze opbrengst - € 133 miljoen - wordt gerealiseerd doordat de lagere rekenrente de fiscale voordelen van estateplanning inperkt. Bij rentedragende onderbedelingsvorderingen kan na modernisering minder rente worden bijgeschreven op de vorderingen van de kinderen op de langstlevende partner waardoor diens nalatenschap hoger uitvalt. De opbrengsten treden pas op bij het overlijden van de langstlevende. Om die reden kent de budgettaire opbrengst op transactiebasis een langdurige ingroei. Het lastenrelevante effect (€ 97 miljoen) is de vlakke reeks met dezelfde netto-contante-waarde. Naarmate het vermogen toeneemt kiest men vaker voor een rentedragende vordering. De budgettaire opbrengst is dan ook geconcentreerd bij de meer vermogenden; circa 55% van de budgettaire opbrengst wordt opgebracht door de top 10% grootste nalatenschappen.

Schenkingen op papier

Per saldo leidt het moderniseren van de forfaits bij papieren schenkingen tot een structurele budgettaire opbrengst op transactiebasis van € 51 miljoen. Na verlaging van de rekenrente kan voor elke euro aan papieren schenkingen jaarlijks minder aan liquide vermogen onbelast worden overgedragen van ouder

aan kind. Verondersteld wordt dat de meesten het liquide vermogen dat voorheen als onbelaste rentebetaling werd overgedragen, aanhouden tot overlijden. Om die reden neemt de budgettaire opbrengst mettertijd toe. Tegelijkertijd zorgt de verlaging van de rekenrente ervoor dat een belastingplichtige voor elke euro aan liquide vermogen meer op papier kan schenken. Een deel van de schenkers die al op papier schenken en meer willen schenken, maar voor wat betreft de jaarlijkse rentebetaling tegen de grenzen van hun liquide vermogen aanlopen, schenken naar verwachting na verlaging van de rekenrente meer op papier. Daarnaast trekt een lagere rente sommige belastingplichtigen over de streep om een bedrag op papier te gaan schenken. Dit leidt tot een budgettaire derving.

Ons kenmerk
2025-0000543973

8. Slotparagraaf: vervolgstappen naar modernisering

De actualisatie van de forfaits is de eerste sinds 1980 en is in die zin een majeure wijziging. Daarom lijkt het mij wenselijk dat beide Kamers ruimschoots de gelegenheid krijgen om op dit voorstel te reflecteren. Het voorstel is om de geactualiseerde forfaits in de SW 1956 op te nemen. Dit brengt ook een grotere betrokkenheid en verantwoordelijkheid van uw Kamer en de Eerste Kamer met zich mee. Met instemming van de Kamer kan het toekomstig kabinet in de loop van 2026 wetgeving voorbereiden en de conceptwetgeving in internetconsultatie brengen. Dit past ook bij de breed gedeelde wens tot meer spreiding van wetgeving en draagt bij aan een betere kwaliteit. Het onderstaand schema bevat een mogelijk tijdpad voor de vervolgstappen. Met dit schema wordt gekoerst op inwerkingtreding per 1 januari 2028.

Mogelijk tijdpad vervolgstappen richting gemoderniseerde forfaits in de schenk- en erfbelasting

<i>Modernisering forfaits in de SW 1956</i>	<i>Mogelijk tijdpad</i>
Onderhavige brief verzonden naar TK en in kopie naar EK	2025: vierde kwartaal
Gelegenheid voor verslag en Commissiedebat	2026: eerste kwartaal
Opstellen conceptwetsvoorstel	2026: tweede kwartaal
Starten internetconsultatie (bij demissionair kabinet na MR)	2026: derde kwartaal
Starten uitvoeringstoets en overige toetsen	2026: derde/vierde kwartaal
Wetsvoorstel ter akkoord naar MR Indiening wetsvoorstel Afdeling advisering Raad van State	2027: eerste kwartaal
Adviestraject	2027: eerste/tweede kwartaal
Indiening wetsvoorstel Tweede Kamer	2027: tweede kwartaal
Behandeling in de Tweede en Eerste Kamer	2027: tot en met vierde kwartaal

Ik hoop u met deze uitgebreide brief te hebben voorzien van de benodigde informatie om goed te kunnen reflecteren op een voorstel tot modernisering van de forfaits in de schenk- en erfbelasting gebaseerd op de rente en levensverwachting. Gelet op het voorstel tot aanpassing van de SW 1956 heb ik een kopie van deze brief eveneens aan de voorzitter van de Eerste Kamer doen

toekomen. Mocht deze brief aanleiding geven tot verdere gedachtewisseling, dan ben ik daartoe graag bereid.

Ons kenmerk
2025-0000543973

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën -
Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane,

Eugène Heijnen

BIJLAGE 1 2025-1773387 BRIEF MODERNISERING FORFAITS S&E

Toelichting papieren schenkingen en onzakelijke leningen

Papieren schenkingen

Zoals in onderdeel 5 van de brief is toegelicht, speelt het forfait van 6% een grote rol bij de “papieren schenkingen”. Schuldigerkenningen uit vrijgevigheid (ook wel aangeduid als papieren schenkingen) komen regelmatig voor, met name als de ouders illiquide vermogen – zoals een eigen woning – bezitten. Bij een schuldigerkenning uit vrijgevigheid kiest de schenker ervoor het te schenken bedrag niet aan de begiftigde te betalen, maar in plaats daarvan een bedrag schuldig te erkennen dat pas op een bepaald tijdstip – vaak bij overlijden van de schenker – opeisbaar wordt. De schenking vindt plaats op het moment van de schuldigerkenning en over die schenking is door de verkrijger op dat moment schenkbelasting verschuldigd (indien het bedrag uitgaat boven de jaarlijkse schenkvrijstelling). Als de intentie van de schenker is om de papieren schenking uit te voeren na zijn overlijden, is sprake van een zogenoemde schenking ter zake des doods. De schenking ter zake des doods wordt als schuld van de nalatenschap in aanmerking genomen indien de schenking is vastgelegd in een notariële akte.^{1, 2} Ter voorkoming dat de schenking alsnog in de heffing van erfbelasting wordt betrokken, moet jaarlijks 6% rente worden betaald over de schuldigerkenning door de schenker.

De volgende voorbeelden illustreren de werking van een papieren schenking.

Voorbeeld 1. Ouder doet een papieren schenking – schuldigerkenning uit vrijgevigheid – in 2025 van € 160.910. Dit komt – verminderd met de jaarlijkse kindvrijstelling van € 6.713 (bedrag 2025) voor de schenkbelasting – exact uit op de grens van de tweede schijf, waardoor het tarief van 10% over € 154.197 van toepassing is. Het kind betaalt € 15.419 schenkbelasting over deze schenking. De ouder betaalt het kind jaarlijks € 9.654,60 rente over deze schuld. Deze rentebetaling is geen schenking. Door de rentebetaling is het vermogen van de ouder bij overlijden lager en het schuldig erkende bedrag vormt een schuld van de nalatenschap van de ouder mits de schenking is gedaan bij notariële akte.

Voorbeeld 2. Ouder doet een papieren schenking – schuldigerkenning uit vrijgevigheid – in 2025 van € 6.713. Dit is exact het bedrag van de jaarlijkse kindvrijstelling van € 6.713 (bedrag 2025) waardoor het kind geen schenkbelasting over deze schenking is verschuldigd. De ouder betaalt het kind jaarlijks € 402,78 rente over deze schuld. Deze rentebetaling is geen schenking. Deze rentebetaling is geen schenking. Door de rentebetaling is het vermogen van de ouder bij overlijden lager en het schuldig erkende bedrag vormt een schuld van de nalatenschap van de ouder mits de schenking is gedaan bij notariële akte.

Schuldigerkenningen uit vrijgevigheid bieden toekomstige erfstaten de mogelijkheid om de marginale druk over het door hen na te laten illiquide vermogen op twee manieren te matigen. Ten eerste kan door herhaald gebruik van de vrijstelling in de schenkbelasting en de mogelijkheid elk jaar vanaf nul te beginnen in het schijfventarief, waardoor de progressie in de tarieven deels kan worden ontlopen. Ten tweede kan met de rentebetalingen eveneens erfbelasting worden bespaard, omdat die rente niet meer tot het vermogen van de schenker en daarmee zijn nalatenschap behoort.³⁴ De rentebetaling is in feite een

¹ Volgens de [Wet op het centraal testamentenregister](#) worden notariële akten die een schenkingsovereenkomsten of andere giften bevatten met de strekking dat zij pas na het overlijden van de schenker of gever zullen worden uitgevoerd (schenking op papier) ingeschreven in het CTR.

² Artikel 7:177, eerste lid, BW schrijft voor dat een schenking ter zake des doods, voor zover zij niet reeds tijdens het leven van de schenker is uitgevoerd, met het overlijden van de schenker komt te vervallen als deze niet is vastgelegd in een notariële akte of niet door de schenker persoonlijk is aangegaan.

³ Papieren schenkingen die (nog) niet zijn vastgelegd in een notariële akte komen ook voor. Daarbij is de veronderstelling dat deze vorderingen worden afgelost door de schenker tijdens leven en op die manier de nalatenschap is verlaagd.

⁴ Op grond van artikel 10 SW.

vermogensoverdracht van (veelal) ouders naar kinderen die buiten de Successiewet omgaat (onbelaste vermogensoverdracht). Voor elke euro aan geschonken vermogen kan ieder jaar tot overlijden 6 cent aan illiquide vermogen onbelast worden overgedragen. Hoe hoger het vruchtgebruikpercentage des te groter dit fiscale voordeel.

Schenken op papier die bij een notaris zijn vastgelegd komen op dit moment al geregeld voor. In 2021 ging het om ten minste 22.300 schenkingen, en in 2022 om tenminste 24.200 schenkingen. In totaal werd in 2021 € 824 miljoen aan vermogen 'op papier' geschonken, en in 2022 € 742 miljoen. Dat is gelijk aan circa 7-8% van het totaal aan geschonken vermogen waarvoor aangifte schenkbelasting is gedaan. In veel gevallen gaat om schenkingen op papier tot de vrijstellingsgrens⁵: 14.588 van de 22.300 schenkingen op papier in 2021 en 17.369 van de 24.300 schenkingen op papier in 2022. Het grootste deel van het geschonken vermogen is afkomstig van schenkingen boven de vrijstellingsgrens; € 737 miljoen in 2021 en € 655 miljoen in 2022.

Voor schenkingen boven de vrijstellingsgrens wordt progressie optimaal vermeden door een bedrag te schenken gelijk aan de schijfgrens plus de vrijstelling. Dit gebeurt in 9% van de gevallen (zie tabel 1). Voor het merendeel is het geschonken bedrag gelijk aan een bedrag tussen de € 100.000 en de schijfgrens. In de praktijk spelen echter ook andere factoren een rol. Zo moet bijvoorbeeld het kind de schenkbelasting kunnen betalen en de ouder moet de jaarlijkse rente kunnen betalen. Daarnaast kan een papieren schenking voor de ouder aantrekkelijk zijn om bijvoorbeeld de (toekomstige) eigen bijdrage op basis van Wet Langdurige Zorg (WLZ) en Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) te verlagen of in aanmerking te komen voor de zorgtoeslag.⁶

Tabel 1 verdeling van papieren schenkingen boven vrijstellingsgrens naar geschonken bedrag 2022

Geschonken bedrag	% schenkingen boven vrijstellingsgrens
minder dan 27.231	8%
27.231 (eenmalig verhoogde schenkingsvrijstelling 2022)	9%
27.231 - 50.000	3%
50.000	6%
50.000 - 100.000	7%
100.000	16%
100.000 - 130.425	29%
130.425 (schijfgrens 2022)	10%
130.425 - 136.102	2%
136.102 (schijfgrens 2022 + schenkingsvrijstelling 2022)	9%
> 136.102	1%

Voorals bij papieren schenkingen gelijk aan de vrijstellingsgrens wordt vaak herhaaldelijk geschonken (zie tabel 2).

⁵ Over schenkingen op of onder de jaarlijkse schenkingsvrijstelling hoeft geen aangifte schenkbelasting gedaan te worden. Gegevens zijn daarom afgeleid uit notariële akten.

⁶ Schuldigerkenningen uit vrijgevigheid verlagen het box 3-vermogen van de ouder en verhogen het box 3-vermogen van het kind. Dit kan gevolgen hebben voor de hoogte van toeslagen of uitkeringen van het kind.

Tabel 2 Herhaalscheningen papieren schenkingen gelijk aan vrijstellingsgrens⁷

	% schenker-verkrijger combinaties
Komt niet voor in navolgende jaren	34%
Komt voor in 1 van navolgende jaren	21%
Komt voor in 2 van navolgende jaren	18%
Komt voor in 3 van navolgende jaren	27%

Onzakelijke leningen

Een onzakelijke lening is een lening waarvan het debiteurenrisico zo groot is dat onafhankelijke partijen deze lening niet – tegen welke (niet-winstdelende) rente dan ook – zouden verstrekken. De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 4 april 2024⁸ overwogen dat het verstrekken van een onzakelijke lening aan een natuurlijk persoon een schenking voor de Successiewet kan inhouden waarbij het vruchtgebruikforfait toegepast moet worden. Dat betekent dat slechts schenkbelasting verschuldigd is over het verschil tussen het vruchtgebruikforfait van 6% en de afgesproken rente, terwijl de bevoordeling voor de begiftigde in feite veel groter is vanwege het risico dat de schenker (verstrekker van de onzakelijke lening) loopt. Aangezien bij een dergelijk debiteurenrisico *geen enkele* rente is te bepalen, is een forfait niet het geschikte instrument voor de waardebeoordeling van de bevoordeling door het verstrekken van een onzakelijke lening. De strekking van een forfait is immers om op praktische wijze de werkelijkheid zo goed mogelijk te benaderen en die werkelijkheid is in dit geval nu juist dat er geen rente te bepalen is. Om deze reden is het voornemen om bij de modernisering van de forfaits de toepassing van het forfait worden uitgesloten voor het bepalen van de omvang van de schenking bij het verstrekken van een onzakelijk lening. Bezien wordt welke waarderingswijze het meest geschikt is voor deze schenkingen.

⁷ Voor schenkingen gelijk aan de vrijstellingsgrens is gekeken hoeveel van de unieke schenker-verkrijger combinaties uit 2021 (oudst beschikbare jaar) voorkomen in navolgende jaren.

⁸ HR 4 april 2024, ECLI:NL:HR:2024:518.

BIJLAGE 2 2025-1773387 BRIEF MODERNISERING FORFAITS S&E

Rekenmethodiek en parameterkeuzes

Deze bijlage werkt de voorgestelde rekenmethodiek en parameterkeuzes achter de forfaits in de schenk- en erfbelasting die gebaseerd zijn op de rente en levensverwachting (hierna de forfaits) in detail uit. Bij de uitleg wordt omwille van de leesbaarheid steeds uitgegaan van het forfait waarmee de waarde van (het fictief vruchtgebruik van) een onderbedelingsvordering wordt benaderd. Dit is de meest voorkomende erfrechtelijke verkrijging waarvoor een forfait wordt toegepast, en in het forfait speelt zowel de rente als levensverwachting een rol. De actuariële berekeningen achter de andere forfaits worden in paragraaf 4 toegelicht.

1. Actuariële waardering van een onderbedelingsvordering

Deze paragraaf licht toe hoe de waarde van een onderbedelingsvordering actuariel berekend kan worden. Met deze uitleg wordt ook duidelijk op welke wijze de rente en levensverwachting doorwerken in de forfaits.

Waarde van een onderbedelingsvordering

Wanneer een nalatenschap volgens de wettelijke verdeling wordt afgewikkeld krijgen de kinderen hun erfdeel in de vorm van een (geldelijke) vordering op de langstlevende partner. De vordering is pas opeisbaar bij het overlijden van de langstlevende partner evenals eventuele rente. Als er geen rente wordt vergoed, of minder dan de forfaitaire rente van 6%, dan worden de vorderingen van de kinderen niet naar het nominale bedrag belast. De langstlevende partner heeft het zogenoemde genot van de vorderingen van de kinderen, omdat de langstlevende partner minder dan de forfaitaire rente van 6% hoeft te vergoeden. Dit genot behoort tot de verkrijging van de langstlevende en komt in mindering op de verkrijging van de kinderen. Als er een rente van 6% wordt vergoed dan worden de vorderingen naar het nominale bedrag belast.

Een simpel getallenvoorbeeld helpt bovengenoemde te verduidelijken. Stel iemand overlijdt met achterlating van een partner en één kind en de waarde van diens nalatenschap is vastgesteld op € 200.000. De langstlevende partner en het kind zijn gezamenlijk en voor gelijke delen erfgenaam. De langstlevende partner verkrijgt de goederen van de nalatenschap en de voldoening van de schulden van de nalatenschap komt voor diens rekening. Het kind krijgt zijn erfdeel van € 100.000 in de vorm van een (geld)vordering op de langstlevende partner. Over de vordering wordt geen rente berekend. De langstlevende partner is 80 jaar oud. Veronderstel verder dat de resterende levensduur van de langstlevende partner exact negen jaar bedraagt. We rekenen met de huidige rekenrente van 6%. De € 100.000 die over negen jaar wordt uitgekeerd is vandaag € 59.190¹ waard. Op basis van een actuariële berekening heeft de verkrijging van het kind niet een waarde van € 100.000, maar van € 59.190 (-€ 40.810). Om aan diens toekomstige verplichting van € 100.000 te voldoen hoeft de langstlevende partner nu minder dan € 100.000 apart te zetten. Als de langstlevende partner nu € 59.190 opzij zet tegen een jaarlijkse rente van 6% dan is dat bedrag over negen jaar aangegroeid tot € 100.000. Het verschil van € 40.810 kan de langstlevende partner aanwenden voor andere doeleinden. Dit rentevoordeel wordt voor de erfbelasting bij diens verkrijging opgeteld.

Actuariële berekening waarde onderbedelingsvordering

Uit bovengenoemde blijkt dat de hoogte van de opwaardering voor de langstlevende partner gelijk is aan:

(1)

Waarbij V de hoogte van de vordering weergeeft, i de discontovoet en T het aantal resterende levensjaren van de langstlevende partner. Met wat algebra² kan vergelijking (1) worden omgeschreven naar een vergelijking die de lezer bekender voor zal komen:

(2) = =

¹

²

(1) =

(2) =

De laatste term in de vergelijking aan de rechterzijde is de formule voor een meetkundige reeks. Dit geeft:

(3) = =

De laatste term in het middenstuk van de vergelijking, de som van de contante waardefactoren (), is de kapitalisatiefactor uit artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit SW 1956³. In de huidige forfaits is i gelijkgesteld aan 6%⁴.

Vergelijking (2) maakt verder duidelijk dat we het rentevoordeel voor de langstlevende partner op een andere manier kunnen interpreteren. De langstlevende partner kan direct een geldbedrag ter hoogte van de vordering V apart zetten (op een spaarrekening bijvoorbeeld) en een jaarlijks rendement maken dat gelijk is aan $V \cdot i$. In de forfaitaire tabellen worden de jaarlijkse rendementen aangeduid met de meer generieke term 'periodieke uitkeringen'. Om tot het rentevoordeel te komen dient de toekomstige stroom aan uitkeringen contant te worden gemaakt aan de hand van de kapitalisatiefactor.

Het forfaitaire rendement, oftewel de i waarmee V wordt vermenigvuldigd in vergelijking (2), moet gelijk zijn aan de rente waarmee de toekomstige verkrijgingen worden verdisconteerd, oftewel de i in de contante waardefactoren. De gelijkstelling volgt logischerwijs uit de afleiding van vergelijking (2) (zie voetnoot 2)⁵. Wanneer de discontovoet zou afwijken van het rendement dan zou in sommige situaties de waarde van het vruchtgebruik hoger uitvallen dan de waarde van het volle eigendom.⁶ Een dergelijke situatie zou het axioma dat de waarde van het volle eigendom gelijk is aan de optelsom van de waarde van het blote eigendom en de waarde van het vruchtgebruik schenden. Uit de afgeleide van vergelijking (2) naar i wordt verder duidelijk dat een hogere rekenrente leidt tot een hogere waarde van het rentevoordeel van de langstlevende⁷.

Op het waarderingsmoment is uiteraard onbekend hoe lang de langstlevende partner nog te leven heeft. De onzekerheid omtrent de resterende levensverwachting wordt verwerkt aan de hand van cumulatieve overlevingskansen:

(3)

De cumulatieve overlevingskans ${}_n P_{z,x}$ geeft de kans weer dat iemand met leeftijd x op het waarderingsmoment z na n jaar nog in leven is. De cumulatieve overlevingskans wordt berekend door de eenjarige overlevingskansen met elkaar te vermenigvuldigen. Een voorbeeld helpt dit te verduidelijken: de kans dat een persoon die begin 2025 veertig jaar oud is over drie jaar nog in leven is, is gelijk aan de kans dat een 40-jarige aanvang 2025 een jaar later nog in leven is, vermenigvuldigd met de kans dat een 41-jarige aanvang 2026 een jaar later nog in leven is, vermenigvuldigd, tot slot, met de kans dat een 42-jarige aanvang 2027 een jaar later nog in leven is (${}_3 P_{2025,40} = {}_1 P_{2025,40} \times {}_1 P_{2026,41} \times {}_1 P_{2027,42}$).

De levensverwachting wordt in vergelijking (2) verwerkt door de stroom aan toekomstige uitkeringen niet als zeker te veronderstellen, maar door per uitkering de verwachte waarde te berekenen⁸. De verwachte waarde van bijvoorbeeld de uitkering in het tweede jaar van de looptijd is gelijk aan de hoogte van de uitkering vermenigvuldigd met de kans dat de verkrijger van de uitkering na twee jaar nog in leven is (cumulatieve overlevingskansen). De aldus verkregen verwachte waarde wordt contant gemaakt met de contante waardefactor voor twee jaar. Meer algemeen geformuleerd: de som wordt berekend van de producten van de contante waardefactoren met de cumulatieve overlevingskansen:

(3) ,

De limiet in vergelijking (4) wordt gezet op 120 jaar. De prognosetabellen van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (zie paragraaf 3) waaraan de levensverwachting voor de forfaits wordt ontleend hebben een bovengrens van 120 jaar.

2. Toelichting keuzes met betrekking tot de rekenrente

³ In dit versimpeld voorbeeld is er een leeftijdsafhankelijke kapitalisatiefactor. De forfaitaire tabel in artikel 5 bevat leeftijdsafhankelijke kapitalisatiefactoren.

⁴ Artikel 10 Uitvoeringsbesluit SW 1956.

⁵ In stap (2) kan niet vervangen worden door een breuk waarbij de teller en noemer van elkaar verschillen. Dan is de deling niet meer gelijk aan 1 en klopt de vergelijking niet meer.

⁶ Als de discontovoet niet gelijk is aan het rendement dan geldt:

$$(1) =$$

We willen weten wanneer:

$$(2) =$$

Bij de combinatie van bijvoorbeeld een looptijd van 30 jaar met een discontovoet van 2% is de waarde van het vruchtgebruik groter dan de waarde van het volle eigendom bij een rendement hoger dan 4,46%.

⁷ De afgeleide van vergelijking (2) naar i is positief: , voor $i > -1$

⁸ In het verleden is de levensverwachting op een andere wijze verwerkt in de forfaits. De voorgestelde rekenmethodiek waarin gerekend wordt met 6% geeft lichte verschillen met de huidige forfaits.

In de levensverzekeringswiskunde wordt i in vergelijking (2) aangeduid als de rekenrente. Tabel 2.1 vat de keuzes met betrekking tot de rekenrente samen. Elke keuze wordt in deze paragraaf nader toegelicht.

Tabel 2.1 Overzicht keuzes met betrekking tot de rekenrente

(1) Voor de rekenrente wordt uitgegaan van de risicovrije rente
(2) De rekenrente wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van een voortschrijdend gemiddelde berekend over een middelingsperiode van vijf jaar
(3) De rekenrente wordt na middeling naar boven afgerond op halve procentpunten
(4) De rekenrente hangt niet af van de looptijd van de vordering
(5) De rekenrente wordt niet gewijzigd (is constant) gedurende de looptijd van de vordering
(6) De rekenrente wordt niet negatief

(1) Voor de rekenrente wordt uitgegaan van de risicovrije rente

De veronderstelling is dat de langstlevende partner er vanwege de nauwe familieband doorgaans voor zal willen zorgen dat de vordering bij zijn of haar overlijden volledig voldaan kan worden. Hieruit volgt dat de langstlevende partner voorzichtig omspringt met het geërfde vermogen en het vermogen belegt met een zekere terugbetaling van het kapitaal. Voor het rendement wordt daarom uitgegaan van de risicovrije rente.

In de praktijk bestaat een volledig risicovrije investering niet. De risicovrije rente wordt benaderd door uit te gaan van de Ultimate Forward Rate (UFR) rentetermijnstructuur die De Nederlandsche Bank (DNB) maandelijks publiceert ([link](#)). De UFR betreft de prijs waartegen de eenjaars rente op hele lange termijn kan worden vastgezet. Op basis van marktrenten en onder andere deze aanname kan een disconterings- of rentecurve worden afgeleid voor alle looptijden⁹. Pensioenfondsen en verzekeraars gebruiken de DNB UFR-rentetermijnstructuur bij het waarderen van hun verplichtingen.

(2) De rekenrente wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van een voortschrijdend gemiddelde berekend over een middelingsperiode van vijf jaar

De risicovrije rente wijzigt dagelijks door veranderingen in vraag en aanbod op financiële markten. De laatst bekende rente, aangeduid als de *spot rate*, heeft een referentieperiode van één dag. De spot rate geeft weer wat op dat moment de waardering vanuit de financiële markten van de risicovrije rente is. Het is dus de meest actuele inschatting die gebaseerd is op alle informatie die op dat moment beschikbaar is.

De spot rate is echter gevoelig voor omstandigheden die bij toeval op een dag aan de orde kunnen zijn en de onzekerheid over die omstandigheden. Deze omstandigheden van een dag kunnen uitschieters bevatten en hoeven niet representatief te zijn voor de komende jaren. Bij het gebruik van een referentieperiode van bijvoorbeeld een maand worden deze dagspecifieke uitschieters uitgemiddeld. Dit levert een schatting op die representatiever zal zijn voor de komende jaren.

Los van incidentele uitschieters kan de rente ook over een meerjarige periode sterk wijzigen (zie figuur 2.1). Dat pleit voor een langere middelingsperiode, om op die manier de volatiliteit van de rente minder sterk door te laten werken in de belastingdruk. Sterke verschillen in belastingdruk tussen overlijdens die plaatsvinden net voor en na een actualisatiemoment zijn onwenselijk. Dat zou leiden tot onbegrip en minder acceptatie van het forfait. Tabel 2.2 met rekenvoorbeelden geeft een idee van de mate waarin de rente doorwerkt in de belastingdruk¹⁰.

Figuur 2.1 Lange rente 1970-2024

Bron: Centraal Planbureau (cMEV26-raming). De lange risicovrije rente in deze figuur betreft de rente op Duitse staatsobligaties met een looptijd van 10 jaar.

⁹ Voor de constructie van de UFR gaat DNB uit van Europese swaprentes voor verschillende looptijden. Een renteswap is een financieel product waarbij twee partijen vaste en variabele rente uitruilen. Ze dekken hiermee renterisico's af, met name als het gaat om de variabele rente. Voor de UFR wordt uitgegaan van renteswaps waarbij de 6-maands EURIBOR wordt uitgeruild tegen een vaste rente. Het overgrote deel van de swapmarkt is gedekt met onderpand, dat wil zeggen dat marge gestort wordt zodra een swap een negatieve marktwaarde heeft. Hiermee is het kredietrisico feitelijk grotendeels geëlimineerd. Zie pagina 5 uit *Vaststelling methode rentetermijnstructuur* ([link](#)), De Nederlandsche Bank (2005).

¹⁰ De sterke procentuele stijgingen in de tabel boven de 100% worden veroorzaakt doordat in die rekenvoorbeelden de verkrijging net boven de vrijstelling erfbelasting uitkomt. Beperkte mutaties in euro's leiden in die situaties tot procentueel grote stijgingen.

Tabel 2.2¹¹ Procentuele stijging erfbelasting kinderen bij het eerste overlijden voor renteloze vorderingen bij een 1%-punt daling van de rekenrente.

Gemeenschappelijk vermogen ouders		€ 100.000	€ 200.000	€ 300.000	€ 400.000	€ 500.000	€ 1.000.000	€ 4.500.000
Erfenis per kind		€ 16.667	€ 33.333	€ 50.000	€ 66.667	€ 83.333	€ 166.667	€ 750.000
Leeftijd langstlevende partner bij overlijden kortstlevende partner	50					234%	69%	64%
	55				314%	121%	54%	51%
	60				121%	71%	39%	37%
	65			142%	51%	37%	23%	23%
	70			77%	39%	30%	21%	20%
	75			32%	20%	17%	12%	12%
	80		279%	25%	17%	14%	11%	11%
	85		17%	5%	4%	3%	3%	3%
	90		5%	2%	2%	2%	1%	1%

Verder wordt voorgesteld om de rekenrente jaarlijks te actualiseren. Er wordt een voortschrijdend gemiddelde uitgerekend door de referentieperiode waarover het gemiddelde wordt berekend elk jaar een jaar op te schuiven. De combinatie van middeling en jaarlijks actualiseren zorgt voor de meest stapsgewijze wijzigingen van de rekenrente. Veel minder frequent actualiseren zou het risico met zich mee brengen dat de aanpassing van de rekenrente groter is met sterkere verschillen in belastingdruk tot gevolg tussen overlijdens vóór en na actualisatie.

De logische vervolgvraag is welke duur te kiezen voor de middelingsperiode. Hoe langer de middelingsperiode des te gladder het verloop van het voortschrijdend gemiddelde. Een langere middelingsperiode betekent echter ook dat gerekend wordt met rentes die verder in het verleden liggen. Dat doet afbreuk aan het streven om de forfaits actueel te houden. Er bestaat dus een afruil tussen het rekenen met een actuele rente en minder scherpe mutaties in de belastingdruk. Voorgesteld wordt om te middelen over een periode van vijf jaar. Tabel 2.3 laat zien dat middelen over een langere periode steeds minder bijdraagt aan het afvlakken van de rentereeks. Bij een middelingsperiode van vijf jaar valt op basis van historische gegevens over de periode 1970-2024 een maximale jaarlijkse mutatie van 0,8%-punt te verwachten.

Tabel 2.3 Grootste mutaties in de lange rente in de periode 1970-2024 voor verschillende middelingsperiodes

Middelingsperiode voortschrijdend gemiddelde	Grootste daling	Grootste stijging
Geen	-1,9%	1,8%
3 jaar	-1,3%	1,3%
5 jaar	-0,8%	0,6%
7 jaar	-0,5%	0,3%
10 jaar	-0,4%	0,2%

Zoals eerder vermeld gaat het rekenen met een voortschrijdend gemiddelde onvermijdelijk gepaard met een verlies aan accuratesse door het rekenen met verouderde rentes. Op basis van historische rentegegevens wordt dit verlies geschat op 1%-punt.¹² Dit betekent dat gemiddeld genomen de rekenrente 1%-punt naast de actuele rente zal zitten. Omwille van een niet al te volatiele belastingdruk wordt dit verlies voor lief genomen.

¹¹ In alle rekenvoorbeelden is sprake van twee partners die in gemeenschap van goederen getrouwd zijn (waarbij geen van beiden over privévermogen beschikt), twee kinderen hebben, er geen pensioenvermogen wordt nagelaten aan de langstlevende partner en waarbij de erfdelen gelijk zijn.

¹² Voor het berekenen van het informatieverlies is gebruik gemaakt van historische rentegegevens voor AAA-staatsobligaties in het eurogebied voor verschillende looptijden over de periode 2004-2025, gepubliceerd door de Europese Centrale Bank (ECB). Voor elke dag in de observatieperiode is per looptijd de gekwadrateerde fout (MSE) berekend van de actuele rente ten opzichte van het voortschrijdend gemiddelde. Vervolgens is de wortel genomen (RMSE) van de gemiddelde MSE. De gemiddelde RMSE over de gehele observatieperiode bedraagt circa 1%-punt. Historische rentegegevens over Amerikaanse staatsobligaties over de periode 1977-2025 geven eenzelfde beeld.

(3) De rekenrente wordt na middeling naar boven afgerond op halve procentpunten

Een niet afgeronde rekenrente kan de indruk wekken dat het forfait een actuele rente benadert. Dit is echter niet het geval door de keuze om te middelen over de afgelopen vijf jaar. Om een schijn van nauwkeurigheid te vermijden wordt de rekenrente na middeling naar boven afgerond op halve procentpunten. Ook vanuit het oogpunt van communicatie verdient dit de voorkeur. Het naar boven afronden is in het voordeel van de meeste belastingplichtigen, gemeten op het niveau van de nalatenschap. Een hogere rente betekent immers een hogere waarde van het fictieve vruchtgebruik van de langstlevende partner en daarmee een lagere waarde van de vorderingen van de kinderen, en daarmee een lagere totale erfbelasting. Weliswaar wordt bij de verkrijging van de langstlevende partner evenveel opgeteld als er bij de kinderen wordt afgetrokken, maar dat leidt vanwege de hoge partnervrijstelling in de erfbelasting in veel gevallen niet tot een hogere erfbelasting over de verkrijging van de langstlevende partner. Door af te ronden met een nauwkeurigheid van een half procentpunt wordt aangesloten bij de afrondingsnauwkeurigheid in de belasting- en invorderingsrente¹³.

(4) De rekenrente hangt niet af van de looptijd van de vordering

In beginsel bestaat er een positief verband tussen de looptijd van een investering en het geëiste rendement. Vanwege het inflatierisico bijvoorbeeld zullen investeerders een hogere rente eisen voor investeringen met een langere looptijd. Bij het waarderen van toekomstige verplichtingen wordt doorgaans gerekend met looptijdafhankelijke rentes, oftewel met een rentermijnstructuur. Moet een pensioenfonds bijvoorbeeld over tien jaar een bepaald bedrag betalen, dan wordt er een andere (hogere) rekenrente gebruikt dan bij een betalingsverplichting over vijf jaar.

Het is mogelijk om de hoogte van de rekenrente in de forfaits te koppelen aan de verwachte looptijd van de vordering. De UFR benadert ook voor langere looptijden de risicovrije rente. Daarnaast is de verwachte looptijd van een onderbedelingsvordering gelijk aan de verwachte resterende levensduur van de langstlevende partner, welke afhangt van diens leeftijd op het waarderingstmoment. De leeftijd van de langstlevende partner is op dat moment uiteraard bekend.

Er wordt echter afgezien van het rekenen met looptijdafhankelijke rentes. De rentermijnstructuur kan namelijk (sterk) wijzigen (zie figuur 2.2). Zo bestond er bijvoorbeeld in 2008 nauwelijks een renteverskil tussen een looptijd van 10 respectievelijk 2 jaar, terwijl in 2009 het verschil ruim 2%-punt bedroeg. Als met *looptijdafhankelijke* rentes gerekend zou worden dan zou het belastingdrukverschil tussen langstlevende partners met verschillende leeftijden van jaar op jaar sterk kunnen wijzigen. Dat zou leiden tot onbegrip en minder acceptatie van het forfait. Bovendien maakt het rekenen met looptijdafhankelijke rentes de toepassing van de forfaits complexer. De hoogte van de forfaits zou naast het kalenderjaar van overlijden dan ook gaan afhangen van de leeftijd van de langstlevende partner.

Figuur 2.2 Renteverskil in procentpunten tussen AAA-staatsobligaties uit het eurogebied met een looptijd van 10 en een looptijd van 2 jaar.

Bron: Europese Centrale Bank

Zoals hierboven toegelicht bevat de UFR voor elke looptijd een andere rente. Voorgesteld wordt om voor de rekenrente uit te gaan van de risicovrije rente die hoort bij een looptijd van negen jaar. Uit aanslaggegevens erfbelasting over de jaren 2017 tot en met 2021 blijkt namelijk dat de mediane duur van een onderbedelingsvordering negen jaar bedraagt.¹⁴ Het rekenen met looptijdonafhankelijke rentes leidt tot een verlies aan nauwkeurigheid door voor elke onderbedelingsvordering uit te gaan van dezelfde looptijd. Op basis van historische rentegegevens wordt dit verlies geschat op 0,7%-punt.¹⁵ Dit betekent dat gemiddeld genomen de rekenrente 0,7%-punt zal afwijken van de rente die hoort bij de (geschatte) looptijd van de vordering.

Samenvattend wordt voorgesteld om de rekenrente jaarlijks als volgt te actualiseren. Op het moment van actualiseren wordt op basis van de UFR-rentetermijnstructuur allereerst de rente geselecteerd

¹³ Artikel 1, lid b Besluit belasting- en invorderingsrente.

¹⁴ De duur van een onderbedelingsvordering kan worden afgeleid uit de aangifte erfbelasting op basis van de overlijdensdatum van de erflater en de overlijdensdatum van een eventueel eerder partner van de erflater. Deze laatste overlijdensdatum wordt uitgevraagd bij het onderdeel over eventuele onderbedelingsvorderingen die in mindering gebracht moeten worden op de bezittingen van de erflater.

¹⁵ Hiervoor is een gemiddelde RMSE over de gehele observatieperiode berekend waarbij de fout per looptijd is gedefinieerd als het verschil tussen het voortschrijdend gemiddelde en het voortschrijdend gemiddelde die hoort bij een looptijd van 9 jaar. Ook op dit punt leiden de rentegegevens over Amerikaanse staatsobligaties niet tot een wezenlijk andere conclusie.

horend bij een looptijd van negen jaar, voor alle maanden in de afgelopen vijf jaar. Vervolgens wordt van deze 60 rentes het gemiddelde berekend.

(5) De rekenrente is constant gedurende de gehele looptijd van de vordering

Voorgesteld wordt om gedurende de hele looptijd van de vordering te rekenen met dezelfde rekenrente. Dus de hoogte van de rekenrente wordt bepaald door het kalenderjaar waarin de vordering ontstaat. De schenk- en erfbelasting zijn tijdstipsbelastingen wat betekent dat de waarde van de verkrijging op het moment van overlijden of schenking wordt bepaald. Dit geldt eveneens voor de waarde van toekomstige verkrijgingen. Op het moment van overlijden wordt met de dan geldende rekenrente gerekend om de waarde van (het fictieve vruchtgebruik van) de onderbedelingsvordering te berekenen. De keuze voor een constante rekenrente is daarnaast ingegeven door uitvoerbaarheidsoverwegingen. Het zou voor zowel de belastingplichtige als Belastingdienst te complex worden wanneer de rekenrente tijdens de looptijd van de vordering wijzigt, bijvoorbeeld bij de berekening of sprake is van bovenmatige rente.¹⁶

(6) De rekenrente wordt niet negatief

In lijn met jurisprudentie¹⁷ wordt een ondergrens van 0% voorgesteld voor de rekenrente. Met een negatieve rekenrente rekenen zou er op neerkomen dat een verkrijging van een bloot-eigendom belast met een vruchtgebruik meer waard is dan de volle eigendom. Het is niet de bedoeling van de wetgever om het bloot-eigendom voor een hoger bedrag dan het volle eigendom te belasten.

3. Toelichting keuzes met betrekking tot de levensverwachting en overige keuzes

Tabel 3.1 vat de keuzes met betrekking tot de levensverwachting samen. Elke keuze wordt in deze paragraaf nader toegelicht.

Tabel 3.1 Overzicht keuzes met betrekking tot de levensverwachting en overige keuzes

(1) Voor de levensverwachting wordt uitgegaan van de cohortlevensverwachting
(2) De cohortlevensverwachting wordt gebaseerd op prognoses van het Koninklijk Actuarieel Genootschap
(3) Er wordt gerekend met een geslachtsneutrale cohortlevensverwachting
(4) De klassenbreedtes in de tabellen worden aangepast
(5) Er wordt gerekend met een prenumerando uitkering

(1) Voor de levensverwachting wordt uitgegaan van de cohortlevensverwachting

Een vordering vanwege de wettelijke verdeling is in beginsel pas opeisbaar bij het overlijden van de langstlevende partner. Op het waarderingsmoment¹⁸ is de resterende levensduur uiteraard onbekend. Het zou niet doelmatig zijn als van iedere langstlevende partner de resterende levensduur zou moeten worden ingeschat aan de hand van een medisch rapport. Daarom wordt in het forfait gerekend met een statistische levensverwachting. Er bestaan meerdere definities van het begrip levensverwachting. De bekendste zijn de periodelevensverwachting (periodetafel) en de cohortlevensverwachting (prognosetafel).

De periodelevensverwachting geeft aan hoeveel jaar iemand van een gegeven leeftijd en geslacht naar verwachting nog te leven heeft, onder de veronderstelling dat de sterftekansen in de toekomst gelijk blijven. We weten echter dat een betere gezondheidszorg en een gezondere of minder gezonde levensstijl de sterftekansen beïnvloeden. De sterftekans van een 80-jarige over twintig jaar is waarschijnlijk lager dan de sterftekans van een huidige 80-jarige. De cohortlevensverwachting tracht hier wel rekening mee te houden en geeft daarmee een betere benadering van de resterende levensduur. In het forfait wordt daarom gerekend met de cohortlevensverwachting.

(2) De cohortlevensverwachting wordt gebaseerd op prognoses van het Koninklijk Actuarieel Genootschap

¹⁶ Artikel 9 SW 1956.

¹⁷ Arrest BNB 1989/260.

¹⁸ Het waarderingsmoment is het moment van overlijden van de kortst levende partner. Bij zijn of haar overlijden ontstaat de onderbedelingsvordering.

Het forfait gaat uit van de meest recente prognosetafel van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). Momenteel is dit de Prognosetafel AG 2024. Het AG is de beroepsvereniging voor actuarissen en publiceert om de twee jaar een prognosetafel met sterftekansen. Uit deze sterftekansen kan een cohortlevensverwachting worden afgeleid. Deze prognosetafels worden door pensioenfondsen en verzekeraars gebruikt om de hoogte van hun voorzieningen te bepalen. Het AG stelt de prognosetafels op door de sterftekansen modelmatig te extrapoleren naar de toekomst.¹⁹ De tafel is naast historische sterftedata in Nederland ook gebaseerd op de sterftedata in een aantal Europese landen met een vergelijkbare welvaart.

(3) Er wordt gerekend met een geslachtsneutrale cohortlevensverwachting

De huidige forfaits in de SW 1956 maken geen onderscheid tussen de levensverwachting van mannen en vrouwen. Een onderscheid in de forfaits voor mannen en vrouwen valt juridisch niet goed te verdedigen.²⁰ In het forfait wordt daarom uitgegaan van een geslachtsneutrale cohortlevensverwachting. De geslachtsneutrale sterftekans wordt bepaald door uitgaand van de meest recente prognosetafel van het AG per kalenderjaar en per leeftijd een ongewogen gemiddelde te berekenen van de sterftekans voor mannen en de sterftekans voor vrouwen.

(4) De klassenbreedtes in de forfaitaire tabellen worden aangepast

In de huidige forfaitaire tabellen worden de kapitalisatiefactoren niet per looptijd en of per leeftijd gepresenteerd, maar per looptijd- en of per leeftijdsklasse. De klassebreedte bedraagt in veel gevallen vijf jaar maar soms ook wel twintig jaar (bijvoorbeeld artikel 6 UBSW). Dit laatste zorgt voor minder accurate forfaits. Vooral voor leeftijden aan de randen van de klassen zijn de afwijkingen groot. Voor een verkrijging van €1.000 bedraagt de afwijking voor de eerste vijf jaar voor een 40-jarige bijv. €300 (30%). De tabel in artikel 6 UBSW is ook niet consistent met de vergelijkbare tabel in de inkomstenbelasting. Daarom is het wenselijk om de aanbeveling van Deloitte op te volgen om de klassenbreedten te verkleinen.

(5) Er wordt gerekend met een prenumerando uitkering

Bij de berekeningen van de forfaits wordt verondersteld dat de uitkering plaatsvindt aan het begin van het jaar; prenumerando uitkering. Dit leidt tot een hogere waardering van de uitkering, omdat de verkrijger bijna een jaar rente kan genieten, ten opzichte van een postnumerando uitkering, en omdat een verkrijger niet het hele jaar hoeft te overleven om de uitkering te ontvangen. Eerder is bij de keuze voor het naar boven afronden van de rekenrente toegelicht dat een hogere waardering in het voordeel is van de belastingplichtige op het niveau van de nalatenschap. Overigens is de keuze voor een prenumerando uitkering van geringe invloed op de actuariële waarde.

4. Toelichting vergelijkingen achter forfaitaire tabellen in de schenk- en erfbelasting die gebaseerd zijn op de rente en levensverwachting

Deze paragraaf beschrijft de vergelijkingen achter alle forfaitaire tabellen in de schenk- en erfbelasting die gebaseerd zijn op de rente en levensverwachting.

4.1 Periodieke uitkering voor bepaalde tijd, niet afhankelijk van een leven

Deze forfaitaire tabel is bedoeld voor periodieke uitkeringen waarvan de looptijd vooraf vaststaat, en waarbij de looptijd van de uitkering niet afhangt van de levensduur van de verkrijger. Het gaat om de laatste kolom in de tabel in artikel 6 van het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956. De factoren in deze tabel zijn alleen op de contante waarde factoren gebaseerd. De contante waarde factor voor een uitkering met looptijd T kan worden berekend aan de hand van vergelijking (4.1.1) waarbij de rekenrente gelijk is aan i .

(4.1.1)

In de forfaitaire tabel worden de factoren niet per looptijd, maar per looptijdsklasse gepresenteerd met een klassebreedte van vijf jaar. De factoren worden geaggregeerd naar het niveau van een

¹⁹ Zie de [website](#) van het AG voor een uitgebreide toelichting op de totstandkoming van de prognosetafels.

²⁰ Wet gelijke behandeling mannen en vrouwen. Zo is voor levensverzekeringen en pensioenrechten een onderscheid tussen mannen en vrouwen niet meer toegestaan.

looptijdsklasse door middeling. De middeling gebeurt in twee stappen. In een gegeven looptijdsklasse vallen vijf verschillende looptijden. In de eerste looptijdsklasse van een tot en met vijf jaar bijvoorbeeld vallen alle periodieke uitkeringen met een looptijd van of 1 jaar, of 2 jaar, of 3 jaar, of 4 jaar of 5 jaar. Voor elke afzonderlijke looptijd in de klasse wordt de gemiddelde contante waarde factor per jaar bepaald aan de hand van vergelijking (4.1.2).

(4.1.2)

Vervolgens worden alle vijf gemiddelde contantewaardefactoren binnen de looptijdsklasse bij elkaar opgeteld, en de som wordt vervolgens gedeeld door 5. Het verkregen gemiddelde wordt afgerond op twee decimalen. Op deze wijze wordt er gewogen naar looptijd. De contantewaardefactor van de uitkering met de kortste looptijd krijgt het zwaarste gewicht.

De voorgestelde nieuwe tabelstructuur is te zien in tabel 4.1.1. Om bijvoorbeeld de forfaitaire waarde van een periodieke uitkering die gedurende 7 jaar elk jaar € 1.000 uitkeert te bepalen dient de tabel als volgt te worden toegepast. De forfaitaire waarde is gelijk aan $€ 1.000 \times 5 \times 0,94 + € 1.000 \times 2 \times 0,81$. De waarden in de tabel zijn berekend op basis van de levensverwachting en rentevoorspellingen op moment van schrijven. De waarden zullen worden geactualiseerd op het moment van invoeren.

Tabel 4.1.1 Voorgestelde tabel periodieke uitkeringen, niet afhankelijk van een leven

Uitkeringsjaren	Kapitalisatiefactor
het eerste vijftal jaren	0,94
het tweede vijftal jaren	0,81
het derde vijftal jaren	0,70
het vierde vijftal jaren	0,61
het vijfde vijftal jaren	0,52
het zesde vijftal jaren	0,45
het zevende vijftal jaren	0,39
het achtste vijftal jaren	0,34
het negende vijftal jaren	0,29
het tiende vijftal jaren	0,25
het elfde vijftal jaren	0,22
het twaalfde vijftal jaren	0,19
de volgende jaren	0,11

4.2 Periodieke uitkering voor onbepaalde duur, afhankelijk van een leven

Deze forfaitaire tabel is bedoeld voor het berekenen van de forfaitaire waarde van periodieke uitkeringen die stoppen wanneer de verkrijger komt te overlijden. Het gaat om de tabel in artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956. De contante waarde van dit type verkrijging wordt bepaald door per startleeftijd voor elk jaar na het startjaar de contantewaardefactor te vermenigvuldigen met de cumulatieve overlevingskans, en vervolgens alle termen bij elkaar op te tellen. De forfaitaire waarde van een jaarlijkse uitkering voor onbepaalde duur, afhankelijk van een leven ter grootte van € 1 wordt gegeven door vergelijking (4.2.1).

(4.2.1)

De eerste term in (4.2.1) is de contantewaardefactor voor de uitkering in periode t en de tweede term is de cumulatieve overlevingskans dat een persoon met leeftijd x in jaar z bij de start van de verkrijging na t jaar nog in leven is. De limiet verschilt per startleeftijd en is maximaal 120 jaar.

In de forfaitaire tabel worden de kapitalisatiefactoren geaggregeerd naar leeftijdsklassen door te middelen. De klassebreedten zijn vijf jaar. In de leeftijdsklasse van 20 tot en met 24 jaar bijvoorbeeld

vallen alle levensafhankelijke periodieke uitkeringen van verkrijgers die bij aanvang van de uitkering 20 jaar, of 21 jaar, of 22 jaar, of 23 jaar of 24 jaar zijn. Voor elke afzonderlijke leeftijd wordt de som van het product tussen de contantewaardefactoren en de cumulatieve overlevingskansen bepaald conform (4.2.1). Vervolgens worden alle vijf somproducten bij elkaar opgeteld en de som wordt gedeeld door vijf. Het verkregen gemiddelde wordt naar boven afgerond op gehele getallen.

De voorgestelde nieuwe tabelstructuur is te zien in tabel 4.2.1. De forfaitaire waarde van een levenslange jaarlijkse uitkering van € 1.000 aan een 20-jarige in deze voorbeeldtabel bedraagt dus € 1000 x 30. De waarden in de tabel zijn berekend op basis van de levensverwachting en rentevoorspellingen op moment van schrijven. De waarden zullen worden geactualiseerd op het moment van invoeren.

Tabel 4.2.1 Voorgestelde tabel periodieke uitkeringen voor onbepaalde duur, afhankelijk van een leven

wanneer degene gedurende wiens leven de uitkering moet plaatshebben	kapitalisatiefactor
jonger dan 20 jaar is	30
20 jaar of ouder, doch jonger dan 25 jaar is	28
25 jaar of ouder, doch jonger dan 30 jaar is	28
30 jaar of ouder, doch jonger dan 35 jaar is	27
35 jaar of ouder, doch jonger dan 40 jaar is	25
40 jaar of ouder, doch jonger dan 45 jaar is	24
45 jaar of ouder, doch jonger dan 50 jaar is	22
50 jaar of ouder, doch jonger dan 55 jaar is	21
55 jaar of ouder, doch jonger dan 60 jaar is	19
60 jaar of ouder, doch jonger dan 65 jaar is	17
65 jaar of ouder, doch jonger dan 70 jaar is	14
70 jaar of ouder, doch jonger dan 75 jaar is	12
75 jaar of ouder, doch jonger dan 80 jaar is	9
80 jaar of ouder, doch jonger dan 85 jaar is	7
85 jaar of ouder, doch jonger dan 90 jaar is	4
90 jaar of ouder, doch jonger dan 95 jaar is	3
95 jaar of ouder is	1

4.3 Periodieke uitkering voor bepaalde tijd, afhankelijk van een leven

Deze forfaitaire tabel is bedoeld voor periodieke uitkeringen waarvan de looptijd vooraf vaststaat, maar waarbij de uitkering eindigt als de verkrijger voor het einde van de looptijd komt te overlijden. Het gaat om de eerste drie kolommen in de tabel in artikel 6 van het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956. Net als bij de forfaitaire tabel voor levenslange periodieke uitkeringen wordt per startleeftijd voor elk jaar na het startjaar de cumulatieve overlevingskans vermenigvuldigd met de contantewaardefactor. Bij de levensafhankelijke periodieke uitkeringen voor bepaalde tijd loopt de sommatie echter tot aan het einde van de looptijd (4.3.1).

(4.3.1)

Voor dit type uitkering wordt eerst gemiddeld naar looptijd en vervolgens naar leeftijd. Daarbij worden de volgende stappen gezet voor bijvoorbeeld de kruising van de looptijdsklasse van 1 tot en met 5 jaar met de leeftijdsklasse 20 tot en met 24 jaar. Start bij leeftijd 20 jaar en:

- a. Bereken voor elke afzonderlijke looptijd in de looptijdsklasse 1 tot en met 5 jaar het gemiddelde van het somproduct tussen de contantewaardefactoren en de cumulatieve overlevingskansen:

(4.3.2.)

- b. Vervolgens worden alle vijf gemiddelde somproducten binnen een looptijdsklasse bij elkaar opgeteld, en de som wordt vervolgens gedeeld door vijf.
- 2) Herhaal stap 1 voor alle andere leeftijden binnen de leeftijdsklasse. Tel de vijf gewogen gemiddelden bij elkaar op, en deel de verkregen som vervolgens door vijf. Het verkregen gemiddelde wordt afgerond op 2 decimalen.

De voorgestelde nieuwe tabelstructuur is te zien in tabel 4.3.1. De forfaitaire waarde van een jaarlijkse uitkering van € 1.000 aan een 73-jarige met een looptijd van 7 jaar, of een kortere looptijd als de 73-jarige binnen deze 7 jaar overlijdt, bedraagt $€ 1000 \times 5 \times 0,91 + € 1000 \times 2 \times 0,7$. De waarden in de tabel zijn berekend op basis van de levensverwachting en rentevoorspellingen op moment van schrijven. De waarden zullen worden geactualiseerd op het moment van invoeren.

Tabel 4.3.1

[illegible]

4.4 *Perpetuïteit*

In artikel 10b van het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956 wordt een vermenigvuldigingsfactor voorgeschreven waarmee een jaarlijkse erfpachtcanon vermenigvuldigd moet worden om tot de forfaitaire waarde van een erfpachtrecht te komen. Momenteel bedraagt de vermenigvuldigingsfactor 17. Op basis van het actualisatievoorstel en de meeste rentevoorspelling op moment van schrijven zou de factor 33 gaan bedragen. Als het actualisatievoorstel doorgang vindt zal de factor op het herijkingsmoment worden geactualiseerd.

De vermenigvuldigingsfactor in artikel 10b is gebaseerd op de waarde van een eeuwigdurende uitkering; een perpetuïteit. De contante waarde van een postnumerando perpetuïteit met een vaste rentevoet i is gelijk aan (4.4.1).

Bijlage 3 2025-1773387 BRIEF MODERNISERING FORFAITS S&E**1. Inleiding**

Deze bijlage bevat de verwachte budgettaire effecten die optreden bij het moderniseren van de forfaits in de schenk- en erfbelasting die gebaseerd zijn op de levensverwachting en rente (hierna de forfaits). De beoogde datum van de modernisering is 1-1-2028. Deze bijlage richt zich hoofdzakelijk op de budgettaire effecten bij onderbedelingsvorderingen en papieren schenkingen. Dit zijn de meest voorkomende typen verkrijgingen waar de forfaits worden toegepast. De budgettaire effecten voor andere toepassingen van de forfaits binnen de schenk- en erfbelasting komen in de laatste paragraaf (par. 4) beknopt aan bod. De gemoderniseerde rekenrente per 1-1-2028 is op het moment van schrijven nog onbekend maar wordt op dit moment geraamd op 3%¹. Vóór invoering per 1-1-2028 wordt deze raming geactualiseerd. De modernisering leidt naar verwachting op transactiebasis tot een structurele budgettaire opbrengst van € 196 miljoen (tabel 1). De opbrengst is lastenrelevant. De forfaits zijn lange tijd niet geactualiseerd. Door de forfaits nu te moderniseren en actueel te houden wijzigt het staand beleid. Toekomstige actualisaties zijn niet lastenrelevant, omdat deze voortvloeien uit de huidige keuze om de forfaits te moderniseren en in de toekomst actueel te houden. Voor papieren schenkingen en rentedragende onderbedelingsvorderingen is het lastenrelevante effect de vlakke reeks met dezelfde netto-contante-waarde (tabel 2).

Tabel 1 budgettair effect (transactiebasis, mln euro, + is saldoverbeterend)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelingsvorderingen	0	0	0	0	2	133	2067
Papieren schenkingen	18	11	12	14	16	51	2074
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028
TOTAAL	18	22	24	26	30	196	2074

Tabel 2 lastenrelevant effect (mln euro)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelingsvorderingen	0	97	97	97	97	97	2028
Papieren schenkingen	0	37	37	37	37	37	2028
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028
TOTAAL	0	146	146	146	146	146	2028

2. Budgettaire effecten onderbedelingsvorderingen

¹ Gebaseerd op CPB-ramingen voor de lange rente in het eurogebied (cMEV26).

In dit hoofdstuk wordt allereerst in beeld gebracht hoe de modernisering verschillend uitpakt voor de erfbelasting die de ervende kinderen verschuldigd zijn. Bij het in beeld brengen van deze spreiding worden de effecten steeds uitgesplitst naar de hoogte van het verkregen vermogen en naar de leeftijd van de langstlevende partner op het moment van overlijden van diens partner (eerste overlijden), zoals weergegeven in tabel 3. Deze leeftijd bepaalt de verwachte looptijd van (het vruchtgebruik van) de onderbedelingsvordering. Hoe langer de looptijd en dus hoe jonger de langstlevende partner, des te sterker de modernisering van de forfaits doorwerkt in de waardering van (het vruchtgebruik van) de vordering² en daarmee ook in de hoogte van de erfbelasting. Het zwaartepunt van de tabel ligt aan de linkerkant. In 2021 bedroeg bij bijna twee derde van de ervende kinderen het verkregen vermogen minder dan € 100.000 en was de langstlevende partner 61 jaar of ouder.

Tabel 3 Verdeling ervende kinderen binnen nalatenschappen die afgewikkeld zijn met een onderbedelingsvordering (overlijden eerste ouder) en waarvoor aangifte erfbelasting is gedaan 2021

Nagelaten vermogen per erfgenaam eerste overlijden		€ 0 – € 25.000	€ 25.000 – € 75.000	€ 75.000 – € 100.000	€ 100.000 – € 250.000	€ > 250.000
Leeftijd langstlevende partner bij eerste overlijden	50 jaar of jonger	1%	1%	0%	0%	0%
	51 t/m 60	1%	3%	1%	1%	1%
	61 t/m 70	2%	8%	3%	4%	1%
	71 t/m 75	2%	8%	3%	4%	1%
	76 t/m 80	2%	9%	3%	5%	1%
	81 t/m 85	2%	9%	3%	4%	1%
	86 t/m 90	2%	6%	1%	2%	1%
	91 jaar of ouder	1%	2%	0%	1%	0%

2.1 Beschrijving budgettaire effecten

Om de budgettaire effecten beter te kunnen interpreteren wordt allereerst toegelicht hoe het moderniseren van de forfaits doorwerkt in de verschuldigde erfbelasting. De hoogte van de overeengekomen rente is namelijk van invloed op welke manier en op welk moment in de tijd modernisering doorwerkt (zie samenvatting in tabel 4).

Tabel 4 Verdeling onderbedelingsvorderingen naar hoogte overeengekomen rente (2021)

Overeengeko- men rente	Nagelaten vermogen (mld €)	Moment(en) budgettair effect	Beknopte omschrijving budgettair effect
0%	3,0	Bij overlijden kortst levende partner	Lagere waardering fictief vruchtgebruik langstlevende partner. Hogere verkrijging kinderen en hogere erfbelasting kinderen. Lagere verkrijging langstlevende partner,

² Bij langere looptijden wordt er voor een langere periode verdisconteerd en werkt een wijziging van de rekenrente relatief sterker door vanwege het rente-op-rente effect.

			maar in veel gevallen viel verkrijging al onder hoge partnervrijstelling en treedt er bij de langstlevende partner geen budgettaire effect op.
Gelijk aan rekenrente (nu 6%)	1,8	Bij overlijden langstlevende partner	Minder oprenting vordering. Hogere nalatenschap langstlevende partner en hogere verschuldigde erfbelasting kinderen.
Tussen 0% ³ en rekenrente (nu 6%)	1,0	Bij overlijden kortst levende partner en overlijden langstlevende partner	Combinatie van bovenstaande effecten

Voor renteloze onderbedelingsvorderingen treedt er bij modernisering van de forfaits alleen een budgettaire effect op bij het eerste overlijden. Door de lagere rekenrente is sprake van een lager fictief vruchtgebruik van de langstlevende waardoor de verkrijgingen van de kinderen minder worden verlaagd⁴. Dit leidt voor de langstlevende partner tot een lagere heffingsgrondslag voor de erfbelasting en voor de kinderen tot een hogere heffingsgrondslag, en daarmee voor hen in veel gevallen tot een hogere erfbelasting. De lagere heffingsgrondslag bij de langstlevende zal in veel gevallen niet tot een lagere erfbelasting leiden, omdat de heffingsgrondslag vóór de modernisering in de meeste gevallen al onder de partnervrijstelling uitkwam. Bij het tweede overlijden zijn er geen budgettaire effecten voor renteloze onderbedelingsvorderingen. Op de vorderingen wordt immers geen rente bijgeschreven.

Voor rentedragende onderbedelingsvorderingen waarbij de overeengekomen rente precies gelijk is aan de gemoderniseerde rekenrente treedt juist alleen een effect op bij het tweede overlijden. Door de lagere rekenrente zal er gedurende de looptijd in deze gevallen minder rente worden bijgeschreven op de vordering. Hierdoor wordt een lagere schuld in mindering gebracht op de bezittingen van de langstlevende partner bij diens overlijden waardoor de nalatenschap van de langstlevende partner dus hoger uitvalt dan bij de huidige rekenrente van 6%. Daarmee is bij het tweede overlijden meer erfbelasting verschuldigd door de kinderen. Bij het eerste overlijden treedt geen budgettaire effect op, omdat er zoals gezegd geen sprake is van fictief vruchtgebruik door de langstlevende.

2.2 Budgettaire effecten op microniveau

De budgettaire effecten zijn gebaseerd op doorrekeningen van aanslaggegevens van de erfbelasting over het jaar 2021⁵. De bedragen zijn geïndexeerd naar bedragen van het beoogde invoeringsjaar 2028 aan de hand van de meest actuele begrotingsraming van het ministerie van Financiën van de inkomsten uit de schenk- en

³ Naar alle waarschijnlijkheid gaat het om nalatenschappen waarbij het testament is opgesteld in een periode waarin een andere normrente voor het fictief vruchtgebruikpercentage gold (normrente 4% of 5%). Daarnaast kan het om nalatenschappen gaan waarbij er bewust niet gekozen is voor het maximale percentage van 6% om er bijvoorbeeld zo voor te zorgen dat er minder erfbelasting door de kinderen bij het eerste overlijden is verschuldigd.

⁴ De hogere levensverwachting heeft een opwaarts effect op de hoogte van het fictief vruchtgebruik, maar het effect van de lagere rekenrente is sterker waardoor per saldo het fictief vruchtgebruik zal afnemen.

⁵ Het duurt enige jaren voordat voor alle aangiften erfbelasting over een kalenderjaar een definitieve aanslag is opgelegd. Vooral voor zeer vermogende personen neemt de afwikkeling van de erfenis en het opleggen van een definitieve aanslag een aantal jaren in beslag. 2021 is het meest recente kalenderjaar waarover alle definitieve aanslagen erfbelasting zijn opgelegd.

erfbelasting in 2028 die zijn gebaseerd op de macro-economische voorspelling van het CPB⁶. Ook de belastingparameters (zoals de vrijstellingen respectievelijk de schijfgrenzen) zijn geïndexeerd naar het beoogde invoeringsjaar. Vervolgens is voor alle erfrechtelijke verkrijgers de verschuldigde erfbelasting in de situatie waarin de forfaits ongewijzigd blijven vergeleken met de situatie waarin de forfaits worden gemoderniseerd. Op deze wijze wordt niet alleen het totale budgettaire effect verkregen, maar is er ook zicht op de onderliggende spreiding van de budgettaire effecten. Allereerst wordt de spreiding gepresenteerd en vervolgens het totale budgettaire effect.

Budgettaire effecten renteloze onderbedelingsvorderingen bij het eerste overlijden

Naar verwachting heeft voor circa 98% van de langstlevende partners de modernisering geen invloed op de door hem of haar verschuldigde erfbelasting bij het eerste overlijden. De lagere rekenrente zorgt weliswaar voor een lagere waardering van het fictief vruchtgebruik en daarmee voor een lagere heffingsgrondslag, maar in het gros van de gevallen was de langstlevende bij de huidige rekenrente ook nu al geen erfbelasting verschuldigd, omdat de heffingsgrondslag onder de partnervrijstelling uitkomt⁷.

Tabel 5 toont de verwachte mediane mutatie van de belastingdruk voor de ervende kinderen. Voor circa 25% heeft modernisering van de forfaits geen effect op de erfbelasting bij het eerste overlijden. Weliswaar komt de waarde van de vordering door de lagere rekenrente hoger uit met een hogere heffingsgrondslag tot gevolg, maar komt de hogere heffingsgrondslag in deze gevallen niet boven de (klein)kindvrijstelling in de erfbelasting uit. Voor de overige 75% neemt de te betalen erfbelasting bij het eerste overlijden toe. Voor het gros binnen deze groep (circa 90%) neemt de belastingdruk met hooguit 0,9%-punt toe.

Tabel 5 Mediane stijging belastingdruk⁸ erfbelasting per kind door modernisering forfaits bij het eerste overlijden, renteloze onderbedelingsvorderingen (in procentpunten)

Nagelaten vermogen per erfgenaam eerste overlijden		€ 0 – € 25.000	€ 25.000 – € 75.000	€ 75.000 – € 100.000	€ 100.000 – € 250.000	€ > 250.000
Leeftijd langstlevende partner bij eerste overlijden	50 jaar of jonger	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	1,2%
	51 t/m 60	0,0%	0,0%	0,9%	0,9%	0,9%
	61 t/m 70	0,0%	0,3%	0,6%	0,6%	1,1%
	71 t/m 75	0,0%	0,6%	0,6%	0,6%	0,8%
	76 t/m 80	0,0%	0,3%	0,3%	0,3%	0,6%
	81 t/m 85	0,0%	0,3%	0,3%	0,3%	0,6%
	86 t/m 90	0,0%	0,6%	0,6%	0,6%	1,2%
	91 jaar of ouder	0,0%	0,9%	0,9%	0,9%	1,8%

Tabel
6

⁶ In de doorrekeningen is uitgegaan van de concept MEV26.

⁷ Bij het verkrijgen van een nabestaandenpensioen wordt de partnervrijstelling (€ 804.698 in 2025) verlaagd met de contante waarde van de toekomstige stroom aan pensioenuitkeringen. De partnervrijstelling kent echter een minimum (€ 207.886 in 2025) waardoor die verlaging begrensd is. De contante waarde wordt aan de hand van de forfaits berekend en wijzigt ook bij herijking. Door de lagere rekenrente wordt het nabestaandenpensioen hoger gewaardeerd waardoor de partnervrijstelling lager zal worden dan nu. Dit effect is meegenomen in de doorrekeningen, maar heeft een beperkt effect op de uitkomsten.

⁸ De stijging van de belastingdruk is in deze tabel als volgt berekend. Het verschil in verschuldigde erfbelasting bij het eerste overlijden door modernisering van de forfaits is gedeeld door de verkrijging van het kind uit de nalatenschap van de eerst overleden partner. De verkrijging bestaat uit de nominale waarde van de onderbedelingsvordering vermeerderd met eventuele andere erfrechtelijke verkrijgingen. De vermindering vanwege het fictieve vruchtgebruik is in de berekening niet meegenomen, omdat de hoogte hiervan ook wijzigt door modernisering van de forfaits. Het wel meenemen van deze vermindering zou de interpretatie van de mutatie in de belastingdruk lastig hebben gemaakt, omdat dan niet alleen de teller maar ook de noemer zou muteren.

Mediane belastingdruk⁹ erfbelasting per kind na modernisering forfaits bij het eerste overlijden, renteloze onderbedelingsvorderingen

Nagelaten vermogen per erfgenaam eerste overlijden		€ 0 – € 25.000	€ 25.000 – € 75.000	€ 75.000 – € 100.000	€ 100.000 – € 250.000	€ > 250.000
Leeftijd langstlevende partner bij eerste overlijden	50 jaar of jonger	0,0%	0,0%	0,1%	4,2%	7,4%
	51 t/m 60	0,0%	0,0%	2,7%	5,5%	8,5%
	61 t/m 70	0,0%	0,6%	4,4%	6,5%	9,9%
	71 t/m 75	0,0%	1,9%	5,2%	6,9%	10,9%
	76 t/m 80	0,0%	2,8%	5,8%	7,3%	11,6%
	81 t/m 85	0,0%	3,2%	6,1%	7,5%	13,3%
	86 t/m 90	0,0%	3,8%	6,5%	7,8%	13,0%
	91 jaar of ouder	0,0%	4,0%	6,8%	7,9%	13,6%

Budgettaire effecten rentedragende onderbedelingsvorderingen bij het tweede overlijden

Uit de aangiften blijkt dat rentedragende onderbedelingsvermogen vaker voorkomen naarmate het vermogen hoger is (tabel 7). Bij rentedragende onderbedelingsvorderingen treedt alleen een effect op bij het tweede overlijden. Voor de doorrekeningen is verondersteld dat partners getrouwd zijn in algehele gemeenschap van goederen en dat het vermogen van de langstlevende partner vanaf het eerste overlijden tot het tweede overlijden, na aftrek van de erfbelasting van de kinderen die de langstlevende partner voldoet, constant blijft. Verder is verondersteld dat men na modernisering de overeengekomen rente verlaagt naar de nieuwe rekenrente om een bovenmatige rente te voorkomen¹⁰.

Tabel 7 Verdeling renteloze en rentedragende onderbedelingsvorderingen 2021

Saldo nalatenschap bij eerste overlijden	Renteloze vordering	Rentedragende vordering
€0 – €100.000	68%	32%
€100.000 – € 500.000	62%	38%
€500.000 – € 1.000.000	47%	53%
€1.000.000 – € 5.000.000	39%	61%
> € 5.000.000	14%	86%

Door de modernisering van de forfaits wordt er bij rentedragende vorderingen minder rente bijgeschreven op de vordering van de kinderen op de langstlevende ouder en wordt de nalatenschap van de langstlevende partner minder sterk verkleind. Er wordt door de langstlevende dus voor de erfbelasting meer nagelaten aan de kinderen. Bij circa 25% van de kinderen neemt desondanks de erfbelasting over hun verkrijging uit de nalatenschap van de langstlevende partner niet toe, omdat de nalatenschap onder de vrijstellingsgrens blijft, net als bij de huidige forfaits. In circa 75% van de gevallen neemt de erfbelasting wel toe. Voor het gros binnen deze groep (circa 80%) neemt de belastingdruk met ten hoogste 2,5%-punt toe. Tabel 8 laat de

⁹ De belastingdruk is in deze tabel als volgt berekend. De verschuldigde erfbelasting bij het eerste overlijden na modernisering van de forfaits is gedeeld door de heffingsgrondslag. De heffingsgrondslag is bepaald door de nominale waarde van de onderbedelingsvordering te verminderen met de waarde van het fictief vruchtgebruik over de onderbedelingsvordering, en bij het resultaat eventuele andere erfrechtelijke verkrijgingen op te tellen.

¹⁰ De rente boven de rekenrente (het meerdere deel) wordt door de Successiewet 1956 (art. 9 SW1956) beschouwd als een fictieve verkrijging voor de erfbelasting.

verwachte mediane mutatie van de belastingdruk voor de ervende kinderen zien bij het tweede overlijden. Tabel 9 toont de mediane belastingdruk na modernisering.

Tabel 8 Mediane stijging belastingdruk¹¹ erfbelasting per kind door modernisering forfaits bij het tweede overlijden, rentedragende onderbedelingsvorderingen (in procentpunten)

Nagelaten vermogen per erfgenaam eerste overlijden		€ 0 – € 25.000	€ 25.000 – € 75.000	€ 75.000 – € 100.000	€ 100.000 – € 250.000	€ > 250.000
Leeftijd langstlevende partner bij eerste overlijden	50 jaar of jonger	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	51 t/m 60	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	61 t/m 70	0,0%	0,5%	1,6%	1,9%	0,4%
	71 t/m 75	0,0%	1,3%	2,5%	2,5%	2,2%
	76 t/m 80	0,0%	1,5%	1,7%	2,2%	2,8%
	81 t/m 85	0,0%	1,0%	1,2%	1,5%	2,4%
	86 t/m 90	0,0%	0,6%	0,7%	0,8%	1,5%
	91 jaar of ouder	0,0%	0,4%	0,4%	0,6%	1,1%

Tabel 9 Mediane belastingdruk¹² erfbelasting per kind na modernisering forfaits bij het tweede overlijden, rentedragende onderbedelingsvorderingen

Nagelaten vermogen per erfgenaam eerste overlijden		€ 0 – € 25.000	€ 25.000 – € 75.000	€ 75.000 – € 100.000	€ 100.000 – € 250.000	€ > 250.000
Leeftijd langstlevende partner bij eerste overlijden	50 jaar of jonger	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	51 t/m 60	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	61 t/m 70	0,0%	2,1%	5,7%	6,9%	5,9%
	71 t/m 75	0,2%	3,8%	7,4%	8,2%	11,8%
	76 t/m 80	0,0%	5,3%	7,6%	8,3%	12,9%
	81 t/m 85	0,0%	5,8%	7,6%	8,3%	15,3%
	86 t/m 90	0,0%	5,9%	7,8%	8,5%	14,4%
	91 jaar of ouder	0,0%	6,1%	7,7%	8,5%	13,5%

Naar verwachting krijgt 11% van alle nalatenschappen door modernisering te maken met een hogere erfbelasting, bij ofwel het eerste dan wel het tweede overlijden. Het relatief lage aantal dat geraakt wordt door modernisering van de forfaits kan verklaard worden dat in een groot deel van de nalatenschappen de verkrijgingen niet uitstijgen boven de vrijstellingen binnen de erfbelasting (zie onderstaande tabel 10).

Tabel 10 Verwacht aantal nalatenschappen dat door modernisering forfaits te maken krijgt met een hogere erfbelasting o.b.v. cijfers over 2021.

¹¹ De stijging van de belastingdruk is als volgt berekend. Het verschil in verschuldigde erfbelasting bij het overlijden van de langstlevende partner door modernisering van de forfaits is gedeeld door de verkrijging van het kind uit de nalatenschap van de langstlevende partner. Bij het bepalen van de verkrijging is de onderbedelingsschuld niet in mindering gebracht op de bezittingen van de langstlevende, omdat de hoogte van de schuld ook wijzigt door modernisering van de forfaits. Het wel meenemen van de onderbedelingsschuld zou de interpretatie van de mutatie in de belastingdruk lastig hebben gemaakt, omdat dan niet alleen de teller maar ook de noemer zou muteren.

¹² De belastingdruk is in deze tabel als volgt berekend. De verschuldigde erfbelasting bij het tweede overlijden na modernisering van de forfaits is gedeeld door de heffingsgrondslag. De heffingsgrondslag is bepaald door op de bezittingen van de langstlevende partner de onderbedelingsschuld in mindering te brengen en het restant te delen door het aantal erfgenamen.

Totaal aantal nalatenschappen	171.000
w.v. geen aangifte erfbelasting	95.200 (56%)
w.v. wel aangifte erfbelasting	75.800 (44%)
Nalatenschappen waarvoor aangifte erfbelasting is gedaan	75.800
w.v. zonder achterlating van zowel partner als een of meerdere kinderen	48.600 (28%)
w.v. met achterlating van zowel partner als een of meerdere kinderen	27.200 (16%)
Nalatenschappen waarvoor aangifte erfbelasting is gedaan, met achterlating van zowel partner als een of meerdere kinderen	27.200
w.v. nalatenschap is afgewikkeld met onderbedelingsvordering	23.500 (14%)
w.v. nalatenschap is op andere wijze afgewikkeld	3.700 (2%)
Nalatenschappen waarvoor aangifte erfbelasting is gedaan, en waarbij de nalatenschap is afgewikkeld met een onderbedelingsvordering	23.500
w.v. stijging erfbelasting bij ofwel het eerste dan wel het tweede overlijden	18.300 (11%)

De cijfers zijn uitgedrukt als percentages van het totaal aantal nalatenschappen.

2.3 Budgettaire effecten op macroniveau

Tabel 11 toont de effecten van modernisering van de forfaits op de totale inkomsten erfbelasting. In de raming is uitgegaan van modernisering van de forfaits per 1-1-2028 en is gerekend met een geraamde gemoderniseerde rekenrente van 3%¹³. In de doorrekeningen is verondersteld dat het vermogen van de langstlevende partner vanaf het eerste overlijden tot het tweede overlijden, na aftrek van de erfbelasting van de kinderen die de langstlevende partner voldoet, constant blijft. Dit is een neutrale aanname, omdat het vermogen kan aangroeien door waardeinstijgingen en rendementen, maar het vermogen kan ook afnemen doordat er op wordt ingeteerd.

In de raming is verder rekening gehouden met een gedragseffect. Zoals hierboven toegelicht, wordt verondersteld dat men een bovenmatige rente zal vermijden en bij de keuze voor een rentedragende onderbedelingsvordering de (testamentaire of afgesproken) rente gelijk zal stellen aan de gemoderniseerde (lagere) rekenrente. De budgettaire opbrengst bij renteloze onderbedelingsvorderingen bedraagt € 20 miljoen structureel en doet zich voor vanaf 2028. Deze opbrengst komt door een hogere belastingdruk voor de ervende kinderen bij het eerste overlijden (zie tabel 5).

De budgettaire opbrengst bij rentedragende onderbedelingsvorderingen kent een ingroei, omdat het budgettaire effect pas optreedt bij het overlijden van de langstlevende partner. Bovendien wordt uitgegaan van overgangsrecht voor reeds opengevallen nalatenschappen (eerste overlijden) waar nog gerekend mag worden met de huidige rekenrente van 6%. Tien jaar na het beoogde moderniseringsmoment van 1-1-2028 bedraagt de totale budgettaire opbrengst bij de onderbedelingsvorderingen € 73 miljoen per jaar. De structurele opbrengst van € 153 miljoen per jaar wordt in 2067 bereikt. Het lastenrelevante effect in tabel 11 is de vlakke reeks met dezelfde netto-contante-waarde.

¹³ Gebaseerd op CPB-ramingen voor de lange rente in het eurogebied.

Tabel 10 budgettaire effect (transactiebasis, mln euro, + is saldoverbeterend)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelingsvorderingen	0	0	0	0	2	133	2067
Totaal onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	22	153	2067

Tabel 11 lastenrelevant effect (mln euro, + is saldoverbeterend)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelingsvorderingen	0	97	97	97	97	97	2028
Totaal onderbedelingsvorderingen	0	117	117	117	117	117	2028

3. Papieren schenkingen

3.1 Beschrijving budgettaire effecten papieren schenkingen

Om te voorkomen dat een papieren schenking (schuldigerkenning uit vrijgevigheid) bij het overlijden van de schenker in de heffing van erfbelasting wordt betrokken¹⁴, dient momenteel jaarlijks de forfaitaire rekenrente (6%) over het schuldig erkende bedrag betaald te worden door de schenker. Over de jaarlijkse rentebetalingen is geen schenkbelasting verschuldigd. Deze rentebetalingen van de schenker aan de verkrijger (vaak van ouder aan kind) zijn dus een vorm van een onbelaste vermogensoverdracht. De geraamde rekenrente na modernisering is 3%, die dus vergoed zal moeten worden om heffing van erfbelasting te voorkomen. Na verlaging van de rekenrente naar 3% kan voor elke euro aan papieren schenkingen dus jaarlijks minder aan liquide vermogen onbelast worden overgedragen. Dit leidt tot een budgettaire opbrengst. Verondersteld wordt dat de meesten het liquide vermogen dat voorheen als onbelaste rentebetaling werd overgedragen aanhouden en dat vermogen deel uitmaakt van de nalatenschap¹⁵.

Tegelijkertijd zorgt de verlaging van de rekenrente ervoor dat een belastingplichtige voor elke euro aan liquide vermogen die diegene beschikbaar heeft om de rente te betalen meer op papier kan schenken. Schenkers die al op papier schenken en meer zouden willen schenken, maar daarbij tegen de grenzen van hun liquide vermogen aanlopen, kunnen na verlaging van de rekenrente meer op papier schenken¹⁶. Daarnaast trekt een lagere rente sommige belastingplichtigen over de streep om een bedrag op papier te

¹⁴ Op grond van artikel 10 SW.

¹⁵ In de raming is aangenomen dat dit vermogen tegen het tarief in de tweede schijf (20%) erfbelasting wordt belast.

¹⁶ De stijging is geraamd door allereerst na te gaan hoeveel meer men binnen deze groep kan schenken bij een gelijkblijvend bedrag aan rentebetalingen. Vervolgens is geraamd of deze extra schenkingsruimte wel benut kan worden met illiquide vermogen dat nog niet is weggeschonken op papier. Niet iedereen zal overgaan tot deze stap. Daarom is een afslag genomen voor het deel dat over zal gaan tot extra schenkingen.

gaan schenken¹⁷. Beide effecten leiden per saldo tot een budgettaire derving. De extra schenkingen leiden in eerste instantie tot meer schenkbelasting, gevolgd door lagere opbrengsten erfbelasting bij het overlijden van de schenker. De nalatenschap van de schenker neemt af door (meer) jaarlijkse onbelaste vermogensoverdrachten in de vorm van rentebetalingen, en door een (hogere) papieren schuld die in mindering wordt gebracht op de bezittingen bij overlijden. In feite kan met een papieren schenking illiquide vermogen bij leven worden geschonken om zo het hogere tarief van 20% binnen de erfbelasting te vermijden.

3.2 Budgettaire effecten op macroniveau bij papieren schenkingen

Voor het ramen van de budgettaire effecten bij papieren schenkingen zijn twee databronnen gebruikt; 1) aangiftegegevens schenkbelasting en 2) notariële akten. Over schenkingen waarbij meer geschonken is dan de jaarlijkse vrijstellingsgrens moet aangifte schenkbelasting worden gedaan. Ook over schenkingen waarbij een beroep is gedaan op de algemene eenmalig verhoogde schenkingsvrijstelling voor schenkingen door ouders aan een kind moet aangifte worden gedaan. Over schenkingen waarbij het geschonken bedrag gelijk aan of lager is dan de jaarlijkse schenkingsvrijstelling hoeft geen aangifte schenkbelasting te worden gedaan. Om op dit deel van de papieren schenkingen zicht te krijgen is gebruik gemaakt van gegevens die door de Belastingdienst uit notariële akten zijn geëxtraheerd en verwerkt tot gestructureerde data.

Schenkingen op papier die bij een notaris zijn vastgelegd komen geregeld voor. In 2021 ging het om ten minste circa 22.300 schenkingen, en in 2022 om ten minste circa 24.200 schenkingen. In totaal werd in 2021 € 824 miljoen aan vermogen 'op papier' geschonken, en in 2022 € 742 miljoen. Dat is gelijk aan circa 7-8% van het totaal aan geschonken vermogen waarvoor aangifte schenkbelasting is gedaan. In veel gevallen gaat om schenkingen op papier tot de vrijstellingsgrens: in 2021 14.588 van de circa 22.300 schenkingen en in 2022 17.369 van de circa 24.300 schenkingen op papier. In tabel 12 is het geschonken vermogen 'op papier' verdeeld naar leeftijd van de schenker op het schenkingsmoment. De resterende levensduur en daarmee de looptijd van de papieren schenking hangt af van de leeftijd van de schenker.

Tabel 12 Geschonken vermogen op papier naar leeftijd schenker op het schenkingsmoment (2022)

Leeftijd schenker op moment van schenken	Geschonken vermogen op papier als % van het totaal
jonger dan 50	2%
50 t/m 59 jaar	10%
60 t/m 69 jaar	24%
70 t/m 79 jaar	35%
80 t/m 89 jaar	25%
90 jaar of ouder	5%

Tabel 13 toont het lastenrelevante budgettaire effect voor papieren schenkingen. Hiervoor is de netto contante waarde van het budgettaire effect op transactiebasis berekend, omdat er sprake is van een verschuiving van belastingopbrengsten in de tijd.

Tabel 13 Lastenrelevante effect (in mln)

¹⁷ Aangenomen is dat het hier om een beperkt gedragseffect zal gaan. Mogelijkerwijs leidt de verlaging van de rekenrente ertoe dat de papieren schenking meer onder de aandacht gebracht zal worden door belastingadviseurs. Het gedragseffect is vormgegeven aan de hand van een vuistregel conform het CPB-gedragseffectenmemo; de toename in papieren schenkingen doordat bestaande schenkers meer op papier zullen schenken is vermeerderd met een klein gedragseffect van 20%.

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.
Papieren schenkingen	0	37	37	37	37	37

4. Overige toepassingen van forfaits gebaseerd op de rente en levensverwachting binnen de schenk- en erfbelasting

De te moderniseren forfaits worden ook toegepast om de gekapitaliseerde waarde te bepalen van schenkingen van vruchtgebruik, schenkingen van periodieke uitkeringen en schenkingen of erfeling van onroerende zaken waar erfpacht op rust. Het aantal schenkingen en nalatenschappen waarin dit voorkomt is echter beperkt. Voor de overige toepassingen leidt modernisering naar verwachting per saldo tot een budgettaire derving van € 8 miljoen. Het grootste belang binnen deze groep wordt gevormd door schenkingen en erfelingen van onroerende zaken waar erfpacht op rust. Door de lagere rekenrente neemt de waarde van de gekapitaliseerde erfpachtcanon toe. Hierdoor neemt de heffingsgrondslag af, omdat de gekapitaliseerde erfpachtcanon in mindering wordt gebracht op de WOZ-waarde. Door de lagere heffingsgrondslag neemt de verschuldigde schenk- of erfbelasting af.

Tabel 14 Budgettaire effect modernisering forfaits overige toepassingen binnen schenk- en erfbelasting (transactiebasis, mln euro, + is saldoverbeterend)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028

Bijlage 4 2025-1773387 BRIEF MODERNISERING FORFAITS S&E

Vruchtgebruik met en zonder verterings- en vervreemdingsbevoegdheid

Mijn ambtsvoorganger heeft tevens toegezegd om in deze brief in te gaan op de aanbeveling in het eindrapport van Deloitte om in de forfaits in de schenk- en erfbelasting onderscheid te maken tussen vruchtgebruik met en zonder verterings- en vervreemdingsbevoegdheid.¹ In het rapport van Deloitte wordt aanbevolen om voor vruchtgebruik zonder vervreemdings- en verteringsbevoegdheid aan te sluiten bij de rente die wordt gehanteerd voor de perpetuïteit, omdat de looptijd van het vruchtgebruik onbekend is. Bij een vruchtgebruik met vervreemdings- en verteringsbevoegdheid wordt aanbevolen om aan te sluiten bij het rendement op volle eigendom.² Deloitte wijst echter ook op aandachtspunten en afbakeningsproblemen.³ Een juridisch aandachtspunt is dat het afbakenen van verschillende varianten van vruchtgebruik tot problemen zou kunnen leiden. Er zijn namelijk ook tussenvarianten denkbaar waarin de vruchtgebruiker slechts gedeeltelijke vervreemdings- of verteringsbevoegdheid heeft, bijvoorbeeld de situatie dat vertering van het vermogen pas mag plaatsvinden als de vruchten uit het vermogen eerst zijn opgemaakt. Dergelijke tussenvarianten zijn lastig in te delen in één van beide categorieën. Daarom worden in het rapport als alternatieven genoemd het – conform de huidige systematiek – niet maken van onderscheid tussen vruchtgebruik met en zonder verterings- en vervreemdingsbevoegdheid of het defiscaliseren van onder meer de wettelijke verdeling. Deze alternatieven kennen ook nadelen. Het niet maken van onderscheid kan door elk vruchtgebruik te waarderen als een vruchtgebruik met vervreemdings- en verteringsbevoegdheid. Dat is volgens het rapport onwenselijk, omdat de klassieke vruchtgebruiken op deze manier te hoog gewaardeerd worden. De vruchtgebruiker zou in zo'n geval belast worden voor het volledige rendement op het vermogen, terwijl alleen recht bestaat op de jaarlijkse inkomsten (de vruchten) en niet op de waardeinstijgingen. Als daarentegen elk vruchtgebruik zou worden gewaardeerd als een vruchtgebruik zonder vervreemdings- en verteringsbevoegdheid, is volgens het rapport het gevolg dat – door de lagere rente – het vruchtgebruik lager wordt gewaardeerd en de blote eigendom hoger dan onder de huidige rekenforfaits. Dat leidt volgens het rapport tot een hogere waardering van onderbedelingsvorderingen, terwijl die vordering in het economische verkeer niet of nauwelijks waarde heeft. Door geen onderscheid te maken tussen de verschillende typen komt de forfaitaire waardering van de onderbedelingsvordering volgens het rapport verder af te staan van de werkelijke waarde.

Deze aanvullende analyse leidt tot de volgende conclusies.

Zoals uiteengezet in paragraaf 4 van deze brief, worden de forfaits in de schenk- en erfbelasting gebruikt voor de waardering van diverse verkrijgingen. Een van de toepassingen betreft de verkrijging van een vruchtgebruik, en – de andere kant van de medaille – hetgeen onder de last van een vruchtgebruik wordt verkregen. Hoewel het begrip vruchtgebruik in de SW 1956 ruimer is dan het civielrechtelijke recht van vruchtgebruik, is de vraag naar onderscheid tussen vruchtgebruik met en zonder vervreemdings- en verteringsbevoegdheid daar wel toe beperkt.

Bij een recht van vruchtgebruik⁴ kan aan de vruchtgebruiker de bevoegdheid zijn gegeven tot gehele of gedeeltelijke vervreemding en vertering van aan het vruchtgebruik onderworpen goederen. Kort gezegd houdt verteringsbevoegdheid in dat de vruchtgebruiker niet alleen recht heeft op het gebruik van en de jaarlijkse opbrengst (de vruchten) uit de aan het vruchtgebruik onderworpen goederen (het

¹ Kamerstukken II 2024/25, 32140, nr. 224, paragraaf 2.4.3.

² Hiervoor heeft Deloitte twee alternatieven onderzocht, namelijk:

1. Het rendement gebaseerd op het advies van de Commissie Parameters;
2. Het rendement gebaseerd op de huidige rendementpercentages in box 3 voor de categorie "overige bezittingen" en voor de categorie "banktegoeden".

Bij beide varianten zou het gaan om een fictieve vermogensmix gebaseerd op de door CBS gepubliceerde cijfers. De eerste variant heeft vervolgens de voorkeur van Deloitte vanwege het feit dat de gegevens wetenschappelijk zijn onderbouwd, een constante bron vormen en door experts zijn vastgesteld.

³ Kamerstukken II 2024/25, 32140, nr. 224, paragraaf 3.4.

⁴ Titel 8 van Boek 3 Burgerlijk Wetboek.

vruchtgebruikvermogen) maar ook de bevoegdheid heeft om het vermogen op te maken. Vervreemdingsbevoegdheid houdt in deze context kort gezegd in dat de vruchtgebruiker de vermogensbestanddelen mag vervreemden om de opbrengst vervolgens te verteren. Hierna wordt kortheidshalve gesproken over vruchtgebruik met of zonder verteringsbevoegdheid. Theoretisch is het maken van onderscheid tussen vruchtgebruik met en zonder verteringsbevoegdheid niet onlogisch, omdat een dergelijke bevoegdheid van invloed kan zijn op de waarde. Maar – het rapport wijst hier terecht op – er zijn tussenvarianten mogelijk waardoor afbakeningsproblemen ontstaan. Te denken valt aan een vruchtgebruik waarbij een of meerdere voorwaarden aan de bevoegdheid tot vertering worden gesteld. Bijvoorbeeld dat de vruchtgebruiker pas gebruik mag maken van de verteringsbevoegdheid als diens inkomsten onder een bepaald niveau dalen, als de vruchtgebruiker geen overig vermogen meer heeft of slechts met toestemming van bepaalde personen. De vraag is of al deze tussenvarianten zonder meer zouden moeten vallen in de categorie vruchtgebruik met verteringsbevoegdheid terwijl sprake kan zijn van zodanige voorwaarden dat de variant meer lijkt op een klassiek vruchtgebruik zonder verteringsbevoegdheid. Als ondanks de afbakeningsproblemen toch gekozen zou worden voor een onderscheid tussen vruchtgebruik zonder verteringsbevoegdheid en vruchtgebruik met verteringsbevoegdheid speelt vervolgens de vraag of en zo ja, hoe deze bevoegdheden gewaardeerd kunnen worden.

Er is weinig literatuur voorhanden over de waardering van een vruchtgebruik met en zonder verteringsbevoegdheid. In de beperkte literatuur over dit onderwerp lijkt men voorstander te zijn van het maken van een onderscheid, maar wordt ook de onuitvoerbaarheid van een accurate kwantificering van een waarde benoemd.⁵ Ik deel de conclusie dat de waardering van deze bevoegdheden zo ingewikkeld is dat deze bevoegdheden niet goed zijn te waarderen. Dat is ook een belangrijke overweging om geen onderscheid in soorten vruchtgebruik te maken. Daarnaast wijs ik erop dat een “echt” vruchtgebruik – een vruchtgebruik in de civielrechtelijke betekenis – in de praktijk relatief weinig voorkomt. Het erfrecht dat van toepassing is als een overledene geen testament had, evenals veel zogenoemde langstlevende testamenten gaan uit van de wettelijke verdeling en in oudere testamenten de ouderlijke boedelverdeling. Hierbij is van belang dat dit genot van een vordering niet eeuwigdurend is en in die zin ook niet vergelijkbaar met een eigendomsrecht.

⁵ Zie hiervoor bijvoorbeeld WFR 2019/234.

⁵ “Kwantificering van een periodieke uitkering en van de verteringsbevoegdheid bij een vruchtgebruik”, M. van Oers en C.A.M. van Iersel, *Fiscaal Tijdschrift Vermogen*, 2022.

EA
12/12/25

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane

Fiscale Zaken
DB&T en AFP

Persoonsgegevens

nota

Modernisering forfaits in de schenk- en erfbelasting
gebaseerd op de rente en levensverwachting

Datum
18 november 2025
Notanummer
2025-0000482579

Bijlagen
zes

Aanleiding

Uw ambtsvoorganger heeft in zijn Kamerbrief van 5 februari 2025 aangegeven de conclusie van het rapport van Deloitte te delen dat het aan te raden is om de forfaits in de schenk- en erfbelasting die zijn gebaseerd op de levensverwachting en rente te moderniseren (hierna de forfaits). Hierbij ontvangt u de door hem toegezegde vervolgbrief met daarin een ambtelijk uitgewerkt moderniseringsvoorstel van de forfaits.

Beslispunten

1. Gaat u akkoord met de bijgevoegde brief aan de Tweede Kamer die uw voorstel bevat tot modernisering van de forfaits in de schenk- en erfbelasting die zijn gebaseerd op de levensverwachting en rente? Zo ja, dan verzoeken wij u deze brief aan de Tweede Kamer te tekenen.
2. Gaat u akkoord met het verzenden van een afschrift van die brief aan de Eerste Kamer? Zo ja, dan verzoeken wij u deze brief aan de Eerste Kamer te tekenen.
3. Gaat u akkoord met actieve openbaarmaking van de nu voorliggende nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's? Omlijnnde delen worden voorafgaand aan openbaarmaking onzichtbaar gemaakt.

Akkoord
Akkoord
Akkoord

Kernpunten

- De forfaits worden in de schenk- en erfbelasting gebruikt om de contante waarde van een vruchtgebruik, van beperkte rechten en van rechten op en verplichtingen tot periodieke uitkeringen op doelmatige wijze te bepalen. De forfaits zijn sinds 1980 niet meer aangepast en sindsdien is de rente gedaald en de levensverwachtingen zijn toegenomen. Modernisering van de forfaits is in die zin een majeure wijziging.
- In de brief is een ambtelijk uitgewerkt moderniseringsvoorstel opgenomen voor de forfaits, met een actualisatiemechanisme in de Successiewet 1956, met overgangsrecht en met als beoogde inwerkingtredingsdatum 1 januari 2028. Dit geeft ruim de tijd voor communicatie, voorbereiding van burgers en fiscaal dienstverleners en wetgevingsproces.
- De lastenrelevante budgettaire opbrengst wordt geraamd op € 115 miljoen. Bij een definitief besluit kan worden gezien hoe deze budgettaire gevolgen worden ingepast. Het overgrote deel van de opbrengst wordt gerealiseerd doordat de voorgestelde lagere rekenrente de fiscale voordelen van

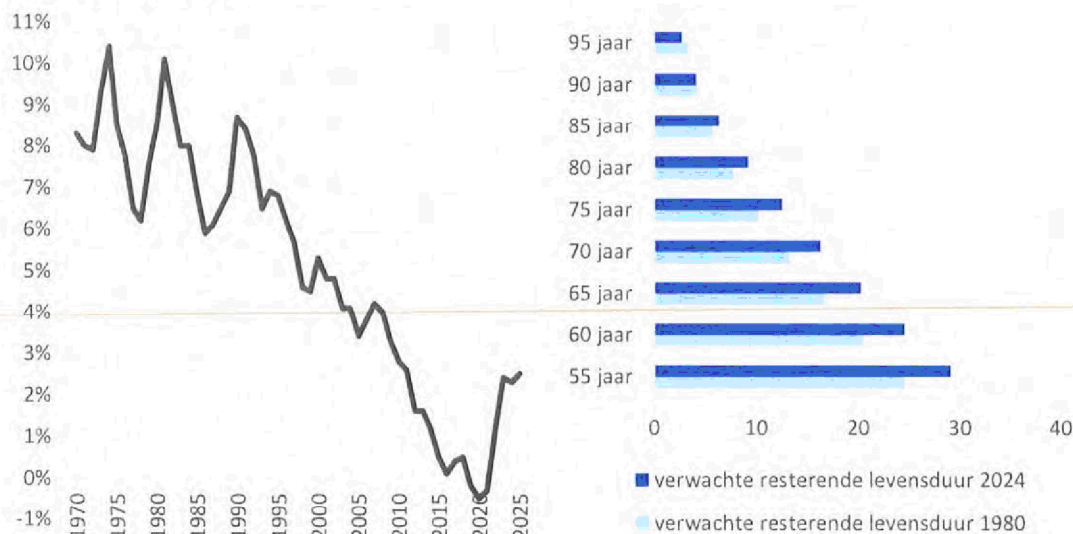
estateplanning inperkt. Modernisering van de forfaits zorgt ervoor dat voor circa 11% van alle nalatenschappen de erfbelasting toeneemt, bij oftewel het overlijden van de eerste ouder vanaf 2028 dan wel het overlijden van de tweede ouder vanaf 2028.¹

- Er heeft een eerste IV-inschatting plaatsgevonden naar de impact van het aanpassen van de huidige rekenforfaits. De modernisering van de forfaits, een normenaanpassing en een staffelaanpassing, zijn op basis van een eerste inschatting uitvoerbaar per 1 januari 2028. Voor de aanpassing van de normen, mits de parameterwaarden op 1 december 2027 bekend zijn. Een aanpassing van de staffels is een structuuraanpassing, die op dit moment per 1 januari 2028 uitvoerbaar is, mits de specificaties voor de structuuraanpassing op 1 maart 2027 bekend zijn.
- Te zijner tijd zal een uitvoeringstoets moeten worden uitgevoerd ten aanzien van het aanpassen van de huidige rekenforfaits om een concreter beeld te krijgen van de benodigde capaciteit en de gevolgen voor verschillende aspecten van de uitvoering (zoals fraudebestendigheid en handhaafbaarheid).

Toelichting

- De forfaits zijn sinds 1980 niet meer aangepast en zijn toe aan modernisatie, omdat de rente sindsdien is gedaald en de levensverwachtingen zijn toegenomen (zie figuur 1).

Figuur 1 Rente is sinds 1980 flink gedaald (links) en de levensverwachting toegenomen (rechts)

Bron: Centraal Planbureau (links), Centraal Bureau voor de Statistiek (rechts). De lange risicovrije rente betreft de rente op Duitse staatsobligaties met een looptijd van 10 jaar.

- De belangrijkste toepassingen van de forfaits binnen de schenk- en erfbelasting zijn die bij de waardering van onderbedelingsvorderingen en het vaststellen van de rente op papieren schenkingen. Als een ouder overlijdt met achterlating van een partner en een of meer kinderen, is de wettelijke

¹ Met het eerste overlijden wordt het moment van overlijden van de eerststervende ouder/partner bedoeld, en met het tweede overlijden het moment van overlijden van de langstlevende partner.

verdeling van toepassing (tenzij de erflater daarvan in een testament is afgeweken) met als gevolg dat de kinderen een vordering op de langstlevende erven (onderbedelingsvordering). Deze vordering is in beginsel pas bij overlijden van de langstlevende opeisbaar. De waarde van deze vordering wordt bij forfait vastgesteld en hangt af van de (statistische) resterende levensduur van de langstlevende en van de vraag of de langstlevende rente is verschuldigd over de vordering. Indien de langstlevende geen rente is verschuldigd, verkrijgt hij een (fictief) vruchtgebruik van de overbedelingsschuld.² Dat fictieve vruchtgebruik drukt de waarde van de verkrijging van het kind en daarmee de door het kind te betalen erfbelasting.³ De langstlevende verkrijgt voor de erfbelasting geen (fictief) vruchtgebruik als hij of zij een rentepercentage is verschuldigd dat gelijk is aan 6%.

- Of er sprake is van een rentevergoeding door de langstlevende kan een groot verschil maken voor de verschuldigde erfbelasting bij het eerste overlijden én bij het overlijden van de langstlevende. Rentedragende onderbedelingsvorderingen zijn namelijk een manier om de nalatenschap van de langstlevende te verkleinen aangezien de rente die niet tijdens het leven is betaald, een schuld in de nalatenschap van de langstlevende vormt en op die manier de erfbelasting drukt. Hoe hoger de rente, des te groter het drukkend effect. In de praktijk wordt vaak door vermogenden gekozen voor een renteovereenkomst.
- Daarnaast vormt de rekenrente van 6% een normrente bij de 'papieren schenkingen' en bij onzakelijke leningen. Papieren schenkingen komen regelmatig voor en zijn een manier om bij leven illiquide vermogen – zoals overwaarde op de eigen woning – te schenken en zo de progressie binnen de schenk- en erfbelasting te beperken. Een onzakelijke lening is een lening die een zodanig debiteurenrisico draagt dat onafhankelijke derden de lening niet zouden verstrekken, ongeacht welke rente zou worden vergoed. In de brief wordt voorgesteld om de geactualiseerde rekenrente ook van toepassing te laten zijn voor papieren schenkingen. Voor de onzakelijke leningen wordt voorgesteld om deze uit te sluiten van de toepassing van het forfait. Er zal bekeken worden welke waarderingwijze het meest geschikt is voor deze schenkingen. In bijlage 1 wordt dieper op papieren schenkingen en onzakelijke leningen ingegaan.
- Het voorstel is vast te houden aan de huidige praktijk om met behulp van een forfait de contante waarde van een genotsrecht of periodieke uitkering te bepalen. Het alternatief waarin aan iedere belastingplichtige gevraagd wordt om zelf een actuariële berekening te maken zou erg belastend zijn voor de praktijk, zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst. De forfaits zorgen voor een doelmatige belastinginning. Wel is een duidelijke onderbouwing van de hoogte van forfaits en het actueel houden van de forfaits noodzakelijk. Daarmee wordt bijgedragen aan de rechtvaardigheid en effectiviteit van de forfaits.
- Het is dus wenselijk de forfaits te moderniseren. Ambtelijk zijn analyses uitgevoerd met als basis het rapport van Deloitte voor de wijze waarop modernisering het beste kan plaatsvinden (zie bijlage 2 voor een nadere toelichting op het moderniseringsvoorstel).
- Kort samengevat wordt voorgesteld om:

² HR 11 juli 1989, ECLI:NL:HR:1989:ZC4084.

³ De over de onderbedelingsvordering van de kinderen verschuldigde erfbelasting komt voor rekening van de langstlevende (artikel 4:14, [eerste lid](#), van het Burgerlijk Wetboek).

- de verwachte resterende levensduur te baseren op de prognosetafels van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) en uit te gaan van een sekseneutrale levensverwachting.
 - voor de rekenrente uit te gaan van de risicovrije rente die hoort bij een looptijd van negen jaar⁴;
 - de forfaits in de Successiewet 1956 op te nemen inclusief een automatisch actualisatiemechanisme;
 - inwerkingtreding van deze aanpassing per 1 januari 2028;
 - overgangsrecht op te nemen zodat indien het overlijden van de eerste ouder heeft plaatsgevonden voordat de gemoderniseerde forfaits zijn ingevoerd (lees: vóór 1 januari 2028), de nieuwe rekenrente bij het overlijden van de langstlevende niet van toepassing is.
 - geen onderscheid maken tussen vruchtgebruik met en zonder verterings- en vervreemdingsbevoegdheid (een nadere analyse hiervan is uitgewerkt in bijlage 4).
- De forfaits worden met dit voorstel voor de eerste keer sinds 1980 gemoderniseerd en het voorstel is in die zin een majeure wijziging. Daarom stelt u voor beide Kamers ruimschoots de gelegenheid te geven om op dit voorstel te reflecteren. Een toekomstig kabinet kan in 2026 wetgeving voorbereiden (conceptwetgeving 2^e kwartaal in internetconsultatie en in 4^e kwartaal naar de Afdeling Advisering van de Raad van State), die in 2027 door beide Kamers kan worden behandeld met als beoogde inwerkingtredingsdatum 1 januari 2028.
 - Wat de uitvoering betreft: er heeft een eerste IV-inschatting plaatsgevonden naar de impact van het aanpassen van de huidige rekenforfaits. De modernisering van de forfaits (aanpassing normen) is op basis van eerste inschatting uitvoerbaar per 1 januari 2028. Te zijner tijd zal een uitvoeringstoets moeten worden uitgevoerd ten aanzien van het aanpassen van de huidige rekenforfaits om een concreter beeld te krijgen van de benodigde capaciteit en de gevolgen voor verschillende aspecten van de uitvoering (zoals fraudebestendigheid en handhaafbaarheid).
 - Modernisering van de forfaits zorgt ervoor dat voor circa 11% van alle nalatenschappen de erfbelasting toeneemt, bij oftewel het eerste dan wel het tweede overlijden.⁵ Naar verwachting bedraagt de mediane stijging van de belastingdruk binnen deze groep 0,6 procentpunt bij het eerste overlijden en 1,2 procentpunt bij het tweede overlijden. De budgettaire opbrengst op transactiebasis wordt geraamd op € 196 miljoen. Het overgrote deel van deze opbrengst wordt gerealiseerd doordat de voorgestelde lagere rekenrente de fiscale voordelen van estate planning inperkt. Bij rentedragende vorderingen kan na modernisering minder rente worden bijgeschreven op de vorderingen van de kinderen op de langstlevende partner. Hierdoor vallen de verkrijgingen uit de nalatenschap van de langstlevende partner hoger uit (nalatenschap wordt minder sterk 'uitgehouden'). De opbrengsten treden pas op bij het overlijden van de langstlevende. Om die reden kent de budgettaire opbrengst op transactiebasis van € 196 miljoen een langdurige ingroei. Een uitgebreidere toelichting op de budgettaire effecten is te vinden bijlage 3.

⁴ De huidige raming van de rekenrente per 1 januari 2028 is 3% en zal vóór de invoering van de modernisering van de forfaits nog moeten worden geactualiseerd, net als de levensverwachting.

⁵ Met het eerste overlijden wordt het moment van overlijden van de eerststervende ouder/partner bedoeld, en met het tweede overlijden het moment van overlijden van de langstlevende partner.

- Daarnaast kan er bij schenkingen op papier jaarlijks minder vermogen onbelast worden overdragen in de vorm van jaarlijkse rentebetalingen. De hoogte van de maximale rente die men in rekening mag brengen daalt namelijk na modernisering. Dit vermogen wordt naar verwachting in de nalatenschap betrokken waarover erfbelasting verschuldigd is.

Tabel 1 budgettair effect (transactiebasis, mln euro, + is saldoverbeterend)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelingsvorderingen	0	0	0	0	2	133	2067
Papieren schenkingen	18	11	12	14	16	51	2074
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028
TOTAAL	18	22	24	26	30	196	2074

- De budgettaire gevolgen van de modernisering moeten bij een definitief besluit worden ingepast in het inkomstenkader. De forfaits zijn lange tijd niet gemoderniseerd. Door de forfaits nu wel in lijn te brengen en te houden met de economische actualiteit wijzigt het staand beleid. Toekomstige jaarlijkse actualisaties zijn niet lastenrelevant, omdat deze voortvloeien uit de huidige keuze om de forfaits consequent in lijn te brengen met de economische actualiteit. Bij het bepalen van het lastenrelevante effect is voor papieren schenkingen en rentedragende onderbedelingsvorderingen vanwege intertemporele effecten een vlakke reeks met dezelfde netto-contante-waarde opgesteld (tabel 2).

Tabel 2 lastenrelevant effect (mln euro)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelingsvorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelingsvorderingen	0	97	97	97	97	97	2028
Papieren schenkingen	0	37	37	37	37	37	2028
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028
TOTAAL	0	146	146	146	146	146	2028

- Het relatief beperkte aantal nalatenschappen dat door modernisering te maken krijgt met een stijging van de erfbelasting (naar schatting 11%) komt doordat in veel gevallen de erfrechtelijke verkrijgingen lager zijn dan de vrijstellingen van erfbelasting.

Communicatie

Uw woordvoerder is aangehaakt. Er wordt proactieve communicatie voorbereid voor de verzending van de brief.

Politiek/bestuurlijke context

Naar verwachting zal er vanuit de media en politiek grote belangstelling zijn voor de in deze brief voorgestelde modernisering van de forfaits in de schenk- en erfbelasting en met name de mogelijke gevolgen voor de te betalen erfbelasting. De daadwerkelijke implementatie van het voorstel zal plaatsvinden door wijziging van de Successiewet 1956 per 1 januari 2028 waarbij overgangsrecht zal gelden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.